

WIELKA BRYTANIA

SPIS TREŚCI

1. Informacje ogólne o Wielkiej Brytanii.....	2
1.1. Informacje geograficzne	2
1.2. Cechy charakterystyczne Wielkiej Brytanii.....	2
1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy	3
1.4. Telefony alarmowe i informacyjne	3
1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych.....	3
1.6. Adres informacyjnej strony internetowej o Wielkiej Brytanii w języku angielskim	3
1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu	4
2. Praca w Wielkiej Brytanii	4
2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Wielkiej Brytanii	4
2.1.1. Zasady dostępu obywateli Polski do brytyjskiego rynku pracy	4
2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii	5
2.2. Sposoby poszukiwania pracy w Wielkiej Brytanii	7
2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia	7
2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES	8
2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy	8
2.2.4. Prasa.....	9
2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy	9
2.2.6. Ubieganie się o pracę.....	11
2.3. Warunki pracy	12
2.3.1. Rodzaje umów o pracę.....	12
2.3.2. Czas pracy	13
2.3.3. Urlop wypoczynkowy.....	14
2.3.4. Wynagrodzenie za pracę	14
2.3.5. Pracownicy zatrudniani przez agencje pośrednictwa pracy/agencje pracy tymczasowej	14
2.4. Podatki	16
2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych	16
2.4.2. Podatek VAT.....	18
2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne	18
2.5. Zabezpieczenie społeczne.....	19
2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania.....	21
2.5.1.1. Emerytura	21
2.5.1.2. Świadczenia chorobowe.....	22
2.5.1.3. Świadczenia na wypadek macierzyństwa	23
2.5.1.4. Renta z tytułu niezdolności do pracy	24
2.5.1.5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych	24
2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania	25
2.5.2.1. Świadczenia rodzinne.....	25
2.5.2.2. Świadczenia z tytułu bezrobocia	26
3. Warunki życia	27
3.1. Zakwaterowanie	27
3.2. Prawo jazdy.....	29
3.3. System edukacji w Wielkiej Brytanii	29
3.4. Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych	31
3.5. Kursy języka angielskiego	32
3.6. System opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii	32

3.6.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych	32
3.6.2. Ubezpieczenie zdrowotne	33
3.6.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Wielkiej Brytanii	33
3.7 Staże i praktyki.....	34

1. Informacje ogólne o Wielkiej Brytanii

1.1. Informacje geograficzne

Wielka Brytania – oficjalna nazwa: Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej (*The United Kingdom of Great Britain and the Northern Ireland*) – to państwo położone w Europie Zachodniej, na wyspach pomiędzy Oceanem Atlantyckim a Morzem Północnym, włącznie z 1/6 terytorium wyspy Irlandii, na północny zachód od Francji. Powierzchnia całkowita wynosi 244.820 km². Klimat Wielkiej Brytanii jest umiarkowany; łagodzony przez Prąd Zatokowy; zachmurzenie utrzymuje się przez większą część dnia. Ukształtowanie terenu w Wielkiej Brytanii to głównie wzgórza i niskie góry, na wschodzie i południowym-wschodzie przechodzące w faliste równiny. Najwyższym punktem Wielkiej Brytanii jest Ben Nevis (1343 m n.p.m.), zaś najniższym Fenland (4 m. p.p.m.).

1.2. Cechy charakterystyczne Wielkiej Brytanii

Wielka Brytania jest monarchią konstytucyjną z rządem odpowiedzialnym przed parlamentem. Obecnym monarchą brytyjskim jest królowa Elżbieta II, która zasiadła na tronie w 1952 r. i została koronowana w 1953 r. Dzisiaj jej funkcje są głównie ceremonialne, a rzeczywiste rządy spoczywają w rękach premiera. Wielka Brytania jest bardzo scentralizowanym państwem, w którym Parlament Westminsterski zajmuje się większością spraw politycznych. W ostatnich latach jednak każdy z krajów, wchodzących w skład Zjednoczonego Królestwa poza Anglią, otrzymał własne organa rządowe, zajmujące się sprawami lokalnymi.

Wielka Brytania składa się z trzech krajów (*countries*): Anglii, Szkocji i Walii. W skład Zjednoczonego Królestwa wchodzi zaś: Anglia, Walia i Szkocja położone na wyspie Wielka Brytania oraz Irlandia Północna leżąca w północnej części wyspy Irlandia. Kraje te z kolei dzielą się na własne jednostki administracyjne:

- 9 regionów (*Regions*) w Anglii,
- 32 *Council Areas* w Szkocji,
- 22 *Unitary Authorities* w Walii,
- 26 dystryktów (*Districts*) w Irlandii Północnej.

Wyspy Normandzkie i wyspa Man posiadają odrębny status dependencji Korony Brytyjskiej. Terytoriami zależnymi od Zjednoczonego Królestwa są: Gibraltar, Anguilla, Bermudy, Brytyjskie Wyspy Dziewicze, Falklandy z wyspami Georgia Południowa i Sandwich Południowy, Kajmany, Montserrat, Turks i Caicos, Św. Helena, Brytyjskie Terytorium Oceanu Indyjskiego i Pitcairn. Stolicą państwa jest Londyn, który jest jednym z najlepiej rozwiniętych miast nie tylko w Europie, ale i na całym świecie. Leży on we wschodnio-południowej części kraju nad rzeką Tamizą. Miasto liczy nieco ponad 7 mln mieszkańców.

W Wielkiej Brytanii zamieszkuje ok. 62,222 mln osób (dane z lipca 2011 r.) www.statistics.gov.uk. Skład etniczny: Anglicy (83,8%), Szkoci (8,4%), Irlandczycy (2,9%), Walijszczyki (4,9%), Hindusi (1%).

Wyznania religijne: anglikanie (56%), katolicy (13%), prezbiterianie (7%), metodyści (4%), bezwyznaniowcy (16%).

Choć oficjalnie w Wielkiej Brytanii brak jest języka urzędowego, *de facto* jednak jest nim język angielski (*English*). Język angielski jest językiem urzędowym w terytoriach zależnych Wielkiej

Brytanii i dominiów. Innymi językami używanymi w Wielkiej Brytanii są: szkocki i szkocki galicki (Szkocja), walijski (Walia) oraz irlandzki (Irlandia Północna).

Walutą obowiązującą w Wielkiej Brytanii jest funt szterling (£ lub GBP) dzielący się na 100 pensów (1 £ = 5,26 PLN, wg średniego kursu NBP z 12 listopada 2012 r.).

1.3. Powszechne święta narodowe i dni wolne od pracy

Dodatkowe dni oficjalnie wolne od pracy nazywają się w Wielkiej Brytanii **bank holidays**. Oto wykaz *bank holidays* w Anglii i Walii (Szkocja i Północna Irlandia mają nieco inny układ świąt):

- 1 stycznia (lub najbliższy po tej dacie dzień pracy): *New Year's Day*,
- Wielki Piątek: *Good Friday*,
- Wielkanoc i Poniedziałek wielkanocny: *Easter i Easter Monday*,
- pierwszy poniedziałek maja: *May Day* – dzień marszów osób związanych z Partią Pracy (*Labour Party*),
- ostatni poniedziałek maja: *Spring Bank Holiday*,
- ostatni poniedziałek sierpnia: *August Bank Holiday* lub *Late Summer Holiday* – najstarsze z niereligijnych oficjalnych świąt angielskich.
- Boże Narodzenie: *Christmas Day* (lub najbliższy poniedziałek, jeśli dzień ten przypada w sobotę lub niedzielę),
- Drugi dzień Bożego Narodzenia: *Boxing Day*.

Wigilia Bożego Narodzenia nie jest obchodzona w krajach anglosaskich.

1.4. Telefony alarmowe i informacyjne

Pogotowie ratunkowe – 112 lub 999

Straż pożarna – 112 lub 999

Policja – 112 lub 999

1.5. Adresy polskich placówek dyplomatycznych

Ambasada RP

47 Portland Place, London W1B 1JH

telefon 0044 207 2913 520

fax. 0044, 207 2913 575

e-mail: London@msz.gov.pl

[http:// www.london.polemb.net](http://www.london.polemb.net)

Konsulat Generalny RP w Londynie

73 New Cavendish Street, London W1W 6LS

tel. 0044 207 2913 900

fax. 0044 207 2913 934

e-mail: Londyn.konsulat@msz.gov.pl

Konsulat Generalny RP w Edynburgu

2 Kinnear Road, Edinburgh EH3 5PE

tel. 0044 131 5520 301

tel./fax 0044131 5521 086

e-mail: edinburgh@msz.gov.pl

<http://www.edynburgkg.polemb.net>

1.6. Adres informacyjnej strony internetowej o Wielkiej Brytanii w języku angielskim

<http://www.unitedkingdom.com>

1.7. Adresy stron internetowych zawierających więcej informacji z powyższego zakresu

www.eures.europa.eu - międzynarodowy portal EURES

<http://www.ukinpoland.fco.gov.uk> - strona ambasady brytyjskiej w Warszawie

<http://www.visitbritain.com> - strona informująca o turystycznych walorach Wielkiej Brytanii

<http://www.talentscotland.com/polska> - strona z informacjami ogólnymi dot. życia, pracy oraz nauki w Szkocji. (wersja w języku polskim)

2. Praca w Wielkiej Brytanii

2.1. Podejmowanie pracy przez obywateli Polski w Wielkiej Brytanii

2.1.1. Zasady dostępu obywateli Polski do brytyjskiego rynku pracy

Obywatele Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a więc także obywatele Polski, mają prawo do pracy i życia w Wielkiej Brytanii bez konieczności ubiegania się o pozwolenie na pracę. Od 1 maja 2004 roku, obywatele polscy pracujący w Wielkiej Brytanii mają te same prawa, co obywatele brytyjscy w zakresie dostępu do pracy, wynagrodzeń i warunków zatrudnienia. Od **1 maja 2011 r.** chcąc podjąć pracę w Wielkiej Brytanii, nie muszą już rejestrować się w Home Office (biuro zajmujące się migracją zarobkową).

Przebywając i pracując w Wielkiej Brytanii możemy, ale nie musimy ubiegać się o registration certificate – rezydenturę tymczasową. Registration certificate jest wydawany obywatelom Europejskiego Obszaru Gospodarczego i potwierdza on prawo do mieszkania i pracy w Wielkiej Brytanii.

Wniosek o udzielenie **rezydentury tymczasowej** – Registration certificate – dla obywateli EOG (**formularz EEA1**) i dalsze informacje dostępne są na stronie:

<http://www.ukba.homeoffice.gov.uk/eucitizens/documents-eea-nationals/>

Dokumenty wymagane do ubiegania się o rezydenturę tymczasową:

- ważny paszport lub dowód osobisty - oryginał – nie może to być kopia potwierdzona za zgodność z oryginałem (również dokumenty członków rodziny wpisanych we wniosku);
- 2 zdjęcia paszportowe (również po 2 zdjęcia członków rodziny wpisanych we wniosku);
- dowody potwierdzające stosunki rodzinne, partnerskie między osobą składającą wniosek a członkami rodziny wpisanymi we wniosku (np. akt ślubu, akt urodzenia, wspólnie opłacane rachunki z ostatnich dwóch lat);

ponadto:

- w przypadku osób pracujących – potwierdzenie zatrudnienia: umowa o pracę, list od pracodawcy potwierdzający zatrudnienie lub pay slipy, dokumenty te mają potwierdzać obecne zatrudnienie, więc muszą być wystawione w ciągu ostatnich 6 tygodni przed złożeniem wniosku;
- w przypadku studentów – list z uczelni, szkoły potwierdzający uczęszczanie na zajęcia, zaświadczenie potwierdzające niezależność finansową podczas studiów poparte zaświadczeniem o pobieraniu grantu lub stypendium oraz potwierdzenie posiadania pełnego ubezpieczenia zdrowotnego;
- w przypadku osób samozatrudnionych – potwierdzenie samozatrudnienia poparte dowodami na opłacanie składek na ubezpieczenie społeczne, zaświadczenia z banku potwierdzające dochód;
- w przypadku osób samowystarczalnych finansowo – dowody na posiadanie pełnego ubezpieczenia zdrowotnego dla siebie i członków rodziny wymienionych we wniosku aplikacyjnym oraz dowody na posiadanie środków finansowych wystarczających na utrzymanie siebie i ww członków rodziny. Środki finansowe mogą pochodzić z legalnej pracy lub samozatrudnienia któregośkolwiek z ww członków rodziny legalnie przebywających w Wielkiej Brytanii razem z daną osobą.

Wniosek wraz z wymaganymi dokumentami należy przesłać pocztą na adres:

UK Order Agency
European Applications EEA1
PO Box 306
Dept 45
Liverpool
L2 0QN

Wniosek EEA1 można złożyć również osobiście w jednym z 7 biur na terenie Wielkiej Brytanii. Sprawa będzie rozpatrzona wtedy od ręki, ale najpierw należy umówić się na spotkanie – czas oczekiwania na spotkanie to około 2 miesiące. Okres oczekiwania na rozpatrzenie wniosku przesłanego pocztą to około 6 miesięcy.

Składanie wniosku pocztą jak i osobiście jest bezpłatne.

www.ukba.homeoffice.gov.uk – wnioski do pobrania i praktyczne wskazówki

Po 5 latach mieszkania, pracy, studiowania lub samozatrudnienia w Wielkiej Brytanii, również będąc członkiem rodziny osoby, która od 5 lat mieszka, pracuje itp. w Wielkiej Brytanii lub posiada rezydenturę stałą, można ubiegać się o **rezydenturę stałą** - Permanent residence. W tym celu należy złożyć **formularz EEA3** oraz dołączyć takie same dokumenty jak w przypadku ubiegania się o rezydenturę tymczasową, z tym, że w tym przypadku należy potwierdzić okres 5 lat. W ciągu tych 5 lat nie można przebywać poza granicami Wielkiej Brytanii dłużej niż 6 miesięcy. Wyjątkiem jest odbywanie służby wojskowej, bądź przebywanie poza Wielką Brytanią, w sumie przez maksymalnie 12 miesięcy z powodu ciąży, narodzin dziecka, poważnej choroby, studiów bądź szkolenia.

W przypadku dzieci potwierdzeniem przebywania na terenie Wielkiej Brytanii może być list ze szkoły, przedszkola bądź karta szczepień.

Obywatele polscy, którzy w ciągu ostatnich 5 lat podlegali programowi rejestracji pracowników Worker Registration Scheme muszą również przedstawić dowody na rejestrację w programie oraz kartę rejestracyjną.

W przypadku emerytów należy przesłać potwierdzenie otrzymywania emerytury oraz dokumenty potwierdzające pracę w Wielkiej Brytanii przez co najmniej 12 miesięcy przed przejściem na emeryturę oraz co najmniej 3 letni pobyt na terenie Wielkiej Brytanii przed przejściem na emeryturę.

W przypadku osób, które musiały przestać pracować lub być samozatrudnione na skutek trwałej niezdolności do pracy należy przesłać potwierdzenie trwałej niezdolności w formie zaświadczenia od lekarza lub dokumentacji medycznej potwierdzającej niezdolność. Należy również udowodnić przebywanie w Wielkiej Brytanii przez okres dłuższy niż 2 lata przed przerwaniem pracy lub samozatrudnienia, bądź przedstawić dowody na to że niezdolność jest skutkiem wypadku w miejscu pracy lub choroby zawodowej, które upoważniają do pobierania renty w całości lub częściowo od brytyjskiej instytucji.

Należy zauważyć, że na Wyspie Man i Wyspach Normandzkich obowiązują lokalne prawa i pozwolenie na pracę jest konieczne.

Informacje o Wyspie Man – www.gov.im

2.1.2. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej w Wielkiej Brytanii

Samozatrudnienie jest interesującą propozycją dla podejmujących pracę w Wielkiej Brytanii., płaci się wtedy niższe składki na ubezpieczenie społeczne.

Osoby jednocześnie pracujące i samozatrudnione, powinny to zgłosić w HMCR - HM Revenue & Customs (dawne Inland Revenue) - Urząd Podatkowy Wielkiej Brytanii, aby nie płacić podwójnie składek na ubezpieczenie.

Więcej informacji:

<http://www.hmrc.gov.uk>

Osoby, które świadczą pracę na zasadzie samozatrudnienia, są zobowiązane zarejestrować się w urzędzie podatkowym (HMRC) i odprowadzać samodzielnie podatek i składki na ubezpieczenie społeczne (National Insurance Contributions) oraz prowadzić odpowiednią ewidencję. Nie jest jednak potrzebne prowadzenie księgowości, a wizyta u księgowego nie jest konieczna częściej niż raz do roku. Wszystkie kwoty do zapłaty są wyliczane przez HMRC.

Telefon kontaktowy 00 44 845 915 4515.

Jakie podatki płacimy?

Od momentu rozpoczęcia samozatrudnienia mamy obowiązek opłacania składek na ubezpieczenie społeczne Class 2 National Insurance Contributions, których wysokość nie zależy od osiąganego przez nas dochodu i wynosi na lata 2012-13 2,65 GBP tygodniowo, płatne kwartalnie. HMRC po zarejestrowaniu się przesyła informację: ile i na jakie konto trzeba wpłacić pieniądze.

Przy składaniu rocznego zeznania opłacamy również Class 4 National Insurance Contributions, w zależności od osiągniętych dochodów.

Składki Class 4 płacone są jako procent od rocznych dochodów podlegających opodatkowaniu. 9 % od dochodów rocznych między 7,605 do 42,475 GBP i następne 2% od dochodów powyżej górnego limitu tych kwot. Jeśli spodziewamy się rocznych dochodów mniejszych niż 5,595 GBP możemy nie płacić składek Class 2.

Łącznie ww. składki są jednak zawsze niższe niż Class 1 National Insurance Contributions potrącane z pensji, jeżeli jesteśmy zatrudnieni jako pracownicy. Ponadto, zleceniodawca (pracodawca) nie musi w takiej sytuacji opłacać dodatkowej składki na Employers' Class 1 National Insurance Contributions, co powoduje, że pracodawcy mogą płacić nam więcej lub po prostu chętniej zatrudniają takiego pracownika. To największa korzyść z samozatrudnienia. Dokładne stawki NICs można znaleźć tutaj: <http://www.hmrc.gov.uk/rates/nic.htm>.

Zwolnienie z Class 2 NICs

W wypadku osiągania niskich dochodów, istnieje możliwość zwolnienia z opłacania Class 2 NICs; odpowiedni wniosek należy zgłosić do HMRC (Urząd Podatkowy Wielkiej Brytanii). Małe dochody w roku 2011-12 to dochody poniżej 5,315 GBP rocznie, a w roku 2012-13 5,595 GBP rocznie – aktualną kwotę limitu (*Class 2 small earnings exception*) można sprawdzić na stronie: <http://www.hmrc.gov.uk/rates/nic.htm>. Jeżeli przewidujemy osiągnąć jedynie takie dochody w skali roku, możemy wnioskować o zwolnienie z opłacania Class 2 NICs w HMRC. W przypadku osiągania niskiego dochodu, najprawdopodobniej będzie nam przysługiwał zwrot podatku, jeżeli jest on potrącany w ramach schematu CIS (Construction Industry Scheme). Więcej na temat schematu CIS w dalszej części tekstu.

Będąc samozatrudnionym płacimy takie same podatki, jak w przypadku normalnego zatrudnienia. W ciągu roku będziemy odprowadzać zaliczki wyliczone przez HM Revenue & Customs. Osoby pracujące w budownictwie będą miały potrącane zaliczki zgodnie ze schematem CIS (Construction Industry Scheme).

Każdy podatnik ma prowadzone przez HM Revenue & Customs konto, na którym odnotowywane są wpłaty podatku. Podatnicy otrzymują wyciągi pokazujące stan zadłużenia oraz kiedy i ile podatku należy zapłacić. W wypadku spóźnienia z opłacaniem podatku, wysyłane są upomnienia. Podatek można zapłacić przelewem, w banku, na poczcie lub w kasie HM Revenue & Customs. Jeżeli zaliczki wpłacane w ciągu roku były wyższe niż należny podatek, przysługuje wtedy zwrot podatku.

Zeznanie Roczne (Tax Return)

Po zakończeniu roku podatkowego (rok podatkowy w Wielkiej Brytanii trwa od 6 kwietnia do 5 kwietnia), konieczne jest złożenie do HM Revenue & Customs zeznania podatkowego. HM Revenue & Customs przyśle nam formularz zeznania do wypełnienia. Przy wypełnieniu formularza najlepiej skorzystać z pomocy księgowego. Poprawne złożenie kompletnego zeznania jest bardzo ważne. Mamy dwie możliwości wysyłania zeznań podatkowych – dla zeznań papierowych terminem jest **31 października**, dla zeznań elektronicznych – **31 stycznia**. Za niedotrzymanie terminów grozi kara – 100 GBP.

CIS (Construction Industry Scheme)

Od 6 kwietnia 2007 roku obowiązują przepisy dla osób pracujących w budownictwie na zasadzie samozatrudnienia, zgodnie z którymi w CIS nie ma już kart rejestracyjnych (CIS-4), świadectw podatkowych i voucherów. Nadawany jest natomiast indywidualny numer referencyjny podatnika, który trzeba podawać wykonawcy, dla którego się pracuje wraz z imieniem i nazwiskiem oraz numerem ubezpieczenia National Insurance.

Vouchery zostały zastąpione przez miesięczne zeznanie, które wypełnia tylko wykonawca. Do wykonawcy należy sprawdzenie w HM Revenue & Customs, czy podwykonawca jest zarejestrowany według programu CIS oraz jak powinien być opłacany (brutto, z potrąceniem zwykłym czy też z potrąceniem wyższym). Jeżeli podwykonawca nie jest znany HMRC, z wypłaty potrącona zostanie wyższa stawka. Osoby, które dostaną wynagrodzenie „po potrąceniu” muszą otrzymać od wykonawcy wykaz płatniczy określający wynagrodzenie oraz potrącenia od wynagrodzenia.

By zarejestrować się w systemie CIS online, należy wejść na stronę

<https://online.hmrc.gov.uk/login> lub udać się do najbliższego urzędu HM Revenue & Customs.

Więcej informacji o CIS w języku angielskim można znaleźć na stronie:

<http://www.hmrc.gov.uk> - <http://www.hmrc.gov.uk/cis/contractors/reg-obs.htm>

lub www.hmrc.gov.uk/cis/index.htm

lub pod numerem informacyjnym CIS:

telefon: 0845 366 7899 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

telefon 0044 161 930 8706 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

Rezydencja podatkowa

Osoby, które pracują (przebywają) w Wielkiej Brytanii dłużej niż pół roku, powinny ubiegać się o status rezydenta. Wszystkie podatki opłaca się wtedy w Wielkiej Brytanii. Jest to korzystne, bo tutejsze podatki są niższe niż w Polsce (przy tych samych kwotach są niższe progi podatkowe). W tym celu informujemy urząd podatkowy o naszym przyjeździe i wyjeździe z Wielkiej Brytanii – dokumenty P86 i P85 (s).

Osoby przebywające w Wielkiej Brytanii przez okres krótszy niż pół roku najczęściej nie podlegają opodatkowaniu i mogą wnioskować o zwrot podatku.

Więcej informacji na temat podatków w Wielkiej Brytanii:

www.eures.europa.eu

www.gov.uk

2.2. Sposoby poszukiwania pracy w Wielkiej Brytanii

2.2.1. Publiczne służby zatrudnienia

Obywatele państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego mają swobodny dostęp do usług brytyjskich publicznych służb zatrudnienia **Jobcentre Plus**. Jobcentre Plus posiada sieć urzędów rozsianych po Wielkiej Brytanii, których personel służy pomocą w znalezieniu pracy zarówno na poziomie lokalnym, krajowym, jak i międzynarodowym. Będąc w Wielkiej Brytanii, należy wyszukać numer telefoniczny Jobcentre Plus lub Jobcentre. Można również zadzwonić na

specjalną linię Jobseeker Direct, nr tel: 0044 845 606 0234 (od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-18.00). Wolne miejsca pracy ogłaszane przez Jobcentre Plus są również dostępne na stronach internetowych:

<https://www.gov.uk/jobs-jobsearch>

<http://www.jobcentreonline.com> (dla Irlandii Północnej).

2.2.2. Europejskie Służby Zatrudnienia EURES

Celem Europejskich Służb Zatrudnienia (EURES) jest ułatwianie swobodnego przemieszczania się w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG). W systemie EURES umieszczane są oferty pracy oraz aktualizowane informacje na temat warunków życia i pracy w każdym z krajów członkowskich EOG. W krajach EOG pracuje ponad 850 specjalnie wyszkolonych doradców. Rolą doradców jest promowanie mobilności zawodowej w obrębie Europy. Nazywani są doradcami EURES i są wyspecjalizowani w zagadnieniach związanych z zatrudnieniem w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Z doradcami EURES można się skontaktować poprzez urząd pracy, dane doradców EURES można wyszukać na stronie internetowej EURES: <http://www.eures.europa.eu> (menu: „doradcy EURES”).

Obywatele państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego poszukujący zatrudnienia mogą umieścić swoje CV na stronie internetowej EURES. Zarejestrowani pracodawcy używają tej usługi do poszukiwania odpowiednich kandydatów na wolne miejsca pracy i dzięki temu mogą skontaktować się z kandydatem bezpośrednio.

2.2.3. Niepubliczne agencje pośrednictwa pracy

Agencje zatrudnienia w Wielkiej Brytanii (UK Employment Agencies)

W Wielkiej Brytanii nie wolno pobierać opłat od poszukujących pracy za znalezienie pracy. Jednakże są przypadki, kiedy agencje pobierają opłaty za szkolenie, koszty administracyjne lub badania lekarskie. Zwykle powyższe opłaty powinny być uiszczane przez pracodawcę będącego klientem agencji. W przypadku wątpliwości należy skontaktować się z lokalnym urzędem pracy.

Agencje rekrutacyjne stanowią istotne źródło ofert pracy w Wielkiej Brytanii w większości miast. Agencji tych należy szukać pod hasłem Employment Agencies lub Personnel Consultants w książkach telefonicznych lub w wyszukiwarkach Yellow Pages.

Niektóre agencje zatrudnienia są zarejestrowane w Recruitment & Employment Confederation (REC), czyli Konfederacji Rekrutacji i Zatrudnienia. REC jest stowarzyszeniem agencji rekrutacyjnych i może służyć pomocą w doborze odpowiedniej agencji. Można zwrócić się do REC podając jakiej pracy poszukujemy i REC powinien przedstawić nam odpowiednią listę agencji posiadających licencję Departamentu Pracy i Emerytur.

Kontakt do The Recruitment & Employment Confederation:

<http://www.rec.uk.com>

Dorset House

First Floor,

27-45 Stamford Street

London SE1 9NT

Telefon: 0044 20 7009 2100

Fax: 0044 20 7935 4112

e-mail: info@rec.uk.com

Ponadto, informacji o agencjach pośrednictwa pracy np. czy jest zarejestrowana jako legalny podmiot gospodarczy działający w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością - Ltd. można szukać na stronie www.companieshouse.gov.uk lub w brytyjskiej izbie handlowej:

The British Chambers of Commerce
65 Petty France, London SW1H 9EU
tel. 0044 20 7654 5800
fax. 0044 20 7654 5819
email: info@britishchambers.org.uk
www.britishchambers.org.uk

Agencje zatrudnienia w Polsce

Poszukując pracy w Wielkiej Brytanii, możemy korzystać z pośrednictwa niepublicznych agencji pracy w Polsce. Zgodnie z polską ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, agencje takie muszą być wpisane do polskiego rejestru agencji zatrudnienia i posiadać certyfikat wydany przez marszałka województwa właściwego ze względu na siedzibę agencji. Niedozwolone jest pobieranie opłat od osób poszukujących pracy za pośrednictwo pracy poza udokumentowanymi kosztami związanymi z faktycznym skierowaniem kandydata do pracy za granicę.

Wykaz agencji i więcej informacji:

<http://www.kraz.praca.gov.pl>.

2.2.4 Prasa

Dobrym źródłem ofert pracy są główne dzienniki. Strony internetowe niektórych gazet:

The Guardian	http://www.guardian.co.uk/
The Independent	http://www.independent.co.uk
The Times	http://www.the-times.co.uk
Gazety w Wielkiej Brytanii:	http://www.onlinenewspapers.com
Financial Times	http://www.ft.com
Evening Standard	http://www.thisislondon.co.uk/standard/
Scotsman	http://scottishjobstoday.co.uk

Również czasopisma branżowe i gazety dostępne w Wielkiej Brytanii mogą być użytecznym źródłem wolnych miejsc pracy, zwłaszcza gdy są znane na świecie. „Benns Media”, czyli lista brytyjskich czasopism handlowych jest dostępna w publicznych bibliotekach.

2.2.5. Inne sposoby poszukiwania pracy

Internetowe portale pracy:

<http://www.monster.co.uk>
<http://www.jobsite.co.uk>
<http://www.britishjobs.net>
<http://www.workthing.com>
<http://www.topjobs.co.uk>
<http://www.jobsin.co.uk>
<http://www.jobs4network.co.uk>

<http://nijobs.com> – w Irlandii Północnej

<http://www.hscrecruit.com> - praca w służbie zdrowia w Irlandii Północnej

<http://www.jobs.ac.uk>

<http://www.education.gov.uk/schools> - praca dla nauczycieli

<http://www.tesjobs.co.uk>
<http://www.schoolsnet.com>
<http://iloveteaching.com>

www.acjobs.com - praca w rachunkowości i finansach
www.cityjobs.com
www.gaapweb.com
www.jobserve.co.uk - praca administracyjna/biurowa
www.jobsworld.co.uk
www.select.co.uk
www.jobsfor.com

www.communitycare.co.uk - praca w pomocy społecznej i służbie zdrowia
www.bluecare.co.uk
www.nursingnetuk.com
www.doctors.recruit4health.com
www.chemjobs.net
www.gisajob.com

www.greatcare.co.uk - opieka nad dziećmi
www.childcarejobs.co.uk
www.bestbear.co.uk

Internetowe portale pracy w Londynie:

www.londoncareers.net
www.londonofficejobs.co.uk/
www.londonjobs.co.uk/
www.justlondonjobs.co.uk/
www.1st4jobsinlondon.co.uk
www.virtual-london.com
www.e4s.co.uk/jobs/london.htm
www.secsinthecity.co.uk/
www.eurolondon.com/
www.canarywharfjobs.com
www.londonjobsnet.co.uk/
www.londonnet.co.uk/jobs
www.letstemp.co.uk/
www.allinlondon.co.uk

Praca na Jersey

<http://www.gov.je>
<http://thisisjersey.co.uk>

Oferty pracy dla wolontariuszy

<http://www.cat.org.uk>
<http://www.do-it.org.uk>
<http://www.volunteering.org.uk>
<http://www.timebank.org.uk>

<http://www.bunac.org.uk>
<http://www.charityjob.co.uk/jobs/>
<http://www.redcross.org.uk>
<http://www.wrvs.org.uk>

Staże

Patrz pkt. 3.7

Praca sezonowa / tymczasowa:

www.caterer.com – praca dla zaopatrzeniowców
www.bluedome.co.uk
www.anyworkanywhere.com
www.resortjobs.com
www.payaway.co.uk
www.summerjobs.com
www.coolworks.com
www.aplus-summerjobs.com
www.jobsabroadbulletin.co.uk
www.pgl.co.uk – praca na obozach wakacyjnych dla dzieci
www.pickingjobs.com
www.hotrecruit.com
www.theworkbank.co.uk
www.gapwork.com
www.gap-year.com
www.scottishpubs.co.uk - praca w pubach w Szkocji
www.summerjobs4students.co.uk
www.justjobs4students.co.uk
www.holidaybreakjobs.com
www.canvasholidaysrecruitment.com
www.campjobs.com/index.php?action=jobseekersearch

2.2.6 Ubieganie się o pracę

Dokumenty aplikacyjne:

Curriculum Vitae (CV)

Brytyjskie CV (życiorys) powinno mieć od jednej do dwóch stron i zawierać zwięzły opis Twojej osoby, Twoich kwalifikacji i doświadczenia zawodowego, a konkretnie:

- dane osobowe,
- wykształcenie (szkoły, daty i miejsca),
- doświadczenie zawodowe (daty - począwszy od ostatnio wykonywanych prac z uwzględnieniem zajmowanego stanowiska i krótkiego opisu zakresu obowiązków),
- znajomość języków obcych (w szczególności, jeżeli język angielski nie jest Twoim językiem ojczystym z uwzględnieniem stopnia biegłości),
- umiejętności/kursy,
- zainteresowania i hobby.

Więcej o CV: <https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/advice/getajob/cvs/Pages/default.aspx>

List motywacyjny

List motywacyjny powinien być napisany na komputerze na białym papierze formatu A4. Powinien być krótki, rzeczowy oraz napisany zrozumiale, w grzecznym tonie. Najpierw należy określić cel listu, następnie opisać swoje umiejętności i doświadczenie, a na końcu wspomnieć o dyspozycyjności względem rozmowy kwalifikacyjnej. Powinno się w nim podkreślić własne zalety. Nie należy przesadzać w chwaleniu się, z drugiej jednak strony kandydat powinien się umiejętnie „dobrze sprzedać”. Na tym etapie nie jest konieczne załączanie kopii dyplomów, zaświadczeń czy też świadectw pracy. Większość firm w Wielkiej Brytanii odpowie na Twój list, nawet jeśli nie zamierza Cię zatrudnić. Jeśli jednak nie skontaktowano się z Tobą przez 4 tygodnie, możesz zadzwonić do firmy i upewnić się, czy Twój list został odebrany.

Więcej informacji o listach motywacyjnych:

<https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/advice/getajob/cvs/Pages/writeacoveringletter.aspx>

Formularze aplikacyjne

Podczas starania się o pracę, możesz być poproszony o wypełnienie formularza aplikacyjnego. Jest to metoda rekrutacji dość powszechnie stosowana przez firmy, więc treść formularzy jest z reguły podobna. Standardowe pytania mogą dotyczyć wykształcenia, przebytych szkoleń i kursów, doświadczenia zawodowego i zainteresowań kandydata. Firmy brytyjskie zwracają uwagę na zainteresowaniach kandydatów do pracy, gdyż to, co robisz poza pracą, może wskazywać na zalety, jakie możesz wykorzystać w pracy zawodowej. Pytania wymagające dłuższych odpowiedzi mogą dotyczyć kwestii motywacji do pracy, zainteresowania branżą i tego, dlaczego chcesz pracować dla konkretnej firmy. Twoje zdjęcie będzie potrzebne tylko wtedy, gdy wymaga tego formularz. Ważne jest, by Twój formularz dotarł do firmy przed wskazaną datą naboru. Jeżeli dotrze później, może nie być rozpatrywany.

Więcej informacji o formularzach aplikacyjnych:

<https://www.gov.uk/job-application>

<https://nationalcareersservice.direct.gov.uk/advice/getajob/applications/Pages/default.aspx>

Rozmowa kwalifikacyjna

Jeżeli firma będzie pod wrażeniem Twojego listu motywacyjnego lub formularza aplikacyjnego, możesz zostać zaproszony na rozmowę kwalifikacyjną (*interview*), która może trwać ok. 30-40 minut. Rozmowę taką prowadzi jeden lub więcej przedstawicieli firmy. Będą oni zadawać pytania, które pozwolą im dociec, czy jesteś osobą, której poszukują. Możesz się również spodziewać pytań odnośnie Twojej motywacji, wykształcenia oraz wiedzy o firmie, w której szukasz pracy. Niewykluczone, że zostaniesz poproszony o omówienie informacji, które podałeś w swoim liście motywacyjnym lub formularzu aplikacyjnym. Rzeczą niezwykle istotną jest odpowiednie przygotowanie do rozmowy kwalifikacyjnej. Postaraj się dowiedzieć jak najwięcej o firmie oraz aktualnościach z danej branży. Gruntowna znajomość zagadnień związanych z działalnością firmy z pewnością stworzy dobre wrażenie. Wskazane jest zabranie ze sobą kserokopii CV, poświadczeń kwalifikacji, świadectw pracy i innych dokumentów, które, uważasz, że mogą okazać się przydatne.

Testy

Niektóre firmy korzystają z testów podczas rekrutacji, aby móc ocenić umiejętności kandydata. Rodzaj testu będzie uzależniony od stanowiska pracy, o które się ubiegasz. Jednak typowe testy dotyczą umiejętności, osobowości i uzdolnień kandydata.

2.3. Warunki pracy

Jeśli jest to możliwe, umowę o pracę warto podpisać przed wyjazdem do Wielkiej Brytanii. Jeśli oferują ci umowę o pracę, sprawdź dokładnie warunki pracy. Upewnij się, że rozumiesz,

co podpisujesz. Sprawdź sposób i warunki zapłaty. Spytaj również o koszty przejazdu i zakwaterowania oraz czy otrzymasz na ten cel pomoc finansową od pracodawcy i na jakich warunkach. Prawdopodobnie wynagrodzenie będziesz miał wypłacane przelewem na konto bankowe, więc przygotuj wcześniej odpowiednie dokumenty konieczne do otwarcia rachunku, może Twój bank będzie mógł Ci w tym pomóc.

Prawa pracownicze uregulowane są w ustawie o prawach pracowniczych z 1996 r. (*Employment Rights Act*).

2.3.1. Rodzaje umów o pracę

W Wielkiej Brytanii nie jest regułą, aby podpisywać umowę o pracę między pracodawcą a pracownikiem. Jednakże pracodawca jest zobowiązany w ciągu 2 miesięcy od dnia rozpoczęcia pracy przez pracownika dostarczyć mu na piśmie oświadczenie, które powinno zawierać następujące elementy:

- dane osobowe pracodawcy i pracownika;
- datę rozpoczęcia zatrudnienia;
- wynagrodzenie i częstotliwość jego wypłacania;
- godziny pracy;
- urlop i uprawnienia z tytułu choroby;
- kwestie związane ze składkami emerytalnymi;
- okres wypowiedzenia;
- stanowisko pracy i krótki opis pracy;
- umowy zbiorowe, które mają bezpośredni wpływ na warunki pracy.

Umowa o pracę w niepełnym wymiarze godzin

W Wielkiej Brytanii obowiązują przepisy, które mają zagwarantować, że osoby pracujące w niepełnym wymiarze godzin nie będą traktowane gorzej niż pracownicy zatrudnieni na pełen etat, chyba że mniej korzystne traktowanie może być obiektywnie uzasadnione. Oznacza to m.in., że zatrudnieni na część etatu są uprawnieni na przykład do:

- jednakowej stawki godzinowej;
- równego dostępu do firmowego systemu emerytalnego;
- równego dostępu do urlopu wypoczynkowego oraz urlopu macierzyńskiego;
- jednakowego prawa do zasiłku chorobowego;
- równego dostępu do szkoleń.

Umowa na czas określony

Umowa na czas określony oznacza, że pracownik jest zatrudniony na z góry określony czas. Umowa wygasa z dniem zakończenia umowy bądź z chwilą wykonania określonego zadania. Pracownicy zatrudnieni na czas określony są również chronieni prawnie i nie mogą być traktowani gorzej niż pracownicy zatrudnieni na czas nieokreślony, chyba że jest to obiektywnie uzasadnione.

Więcej o umowach o pracę:

<https://www.gov.uk/employment-contracts-and-conditions>

2.3.2. Czas pracy

The Working Time Regulations (przepisy dot. czasu pracy) z 1998 roku ustalone zgodnie z dyrektywą Komisji Europejskiej dotyczącej czasu pracy obejmują prawa pracownika i obowiązki pracodawcy odnośnie norm czasu pracy – maksymalny czas pracy, urlopy, zwolnienia lekarskie itp. Generalnie większość pracodawców oczekuje 37,5 godzinowego czasu pracy. Pracodawca nie może wymagać od pracownika bez jego pisemnej zgody aby pracował więcej niż 48 godzin tygodniowo. Aby uzyskać więcej informacji odwiedź stronę internetową:

<https://www.gov.uk/browse/working/time-off>

Darmową poradę dotyczącą maksymalnego tygodniowego czasu pracy można uzyskać dzwoniąc na infolinię Pay and Work Rights:
telefon: 0800 917 2368

Informacje lub pomoc można również uzyskać kontaktując się z Advisory, Conciliation and Arbitration Service (ACAS):

Infolinia - 0044 8457 47 47 47

<http://www.acas.org.uk/index.aspx?articleid=1373>

2.3.3. Urlop wypoczynkowy

Najczęściej pracodawcy zapewniają 5 tygodni płatnego urlopu, choć mogą zdarzyć się odstępstwa od tej reguły. Będąc zatrudnionym na pełen etat masz prawo do nie mniej niż 28 dni płatnego urlopu rocznie. Pracownik zobowiązany jest powiadomić pracodawcę o zamiarze skorzystania z urlopu z odpowiednim wyprzedzeniem. Długość tego okresu powinna być wcześniej uzgodniona między pracownikiem a pracodawcą. Jeżeli tego nie ustalono, termin ten powinien dwukrotnie przekraczać długość urlopu, o który występuje pracownik. I tak np. jeżeli pracownik zamierza wziąć tydzień urlopu, powinien o tym fakcie zawiadomić pracodawcę 2 tygodnie wcześniej. Pracodawcy mogą również ustalać stałe terminy, kiedy pracownicy biorą urlop, np. okres świąteczno-noworoczny.

2.3.4. Wynagrodzenie za pracę

Minimalne krajowe wynagrodzenie zostało wprowadzone 1 kwietnia 1999 roku. Stawki minimalnego krajowego wynagrodzenia są określone i podwyższane po 1 października każdego roku.

Od 1 października 2012 r. pracownicy w wieku 16-17 lat tj. powyżej wieku szkolnego, ale poniżej 18 roku życia powinni otrzymać 3,68 GBP, pomiędzy 18 a 20 rokiem życia są upoważnieni do otrzymania minimalnego wynagrodzenia 4,98 GBP za godzinę, a pracownicy powyżej 21 roku życia – 6,19 GBP za godzinę, minimalne wynagrodzenie 2,65 GBP za godzinę powinien otrzymywać uczeń przyuczający się do zawodu poniżej 19 roku życia lub uczeń, który odbywa swój pierwszy rok nauki, stawka ta nie ma zastosowania dla uczniów powyżej 19 roku życia, którzy skończyli już pierwszy rok nauki, powinni oni otrzymywać wtedy wynagrodzenie stosowne do ich wieku.

Czasami pracodawca może odliczyć od wynagrodzenia koszty związane z ubraniem roboczym czy transportem, jednak pomimo dokonanych odliczeń wynagrodzenie nadal musi być co najmniej minimalne. Jedynie w przypadku korzystania przez pracownika z zakwaterowania organizowanego przez pracodawcę, pracodawca może dokonać odliczeń i stawka wynagrodzenia może być wtedy mniejsza niż minimalne wynagrodzenie. Maksymalna kwota jaka może być z tego tytułu odliczona przez pracodawcę od wynagrodzenia to 4,82 GBP dziennie lub 33,74 GBP tygodniowo, od 1 października 2012 r.

Więcej informacji na temat minimalnego wynagrodzenia można uzyskać dzwoniąc na specjalną linię telefoniczną Pay and Work Rights Helpline 00 44 800 917 2368.

Informacje te dostępne są również na stronie:

<http://www.acas.org.uk>

<https://www.gov.uk/national-minimum-wage-rates>

W razie wątpliwości można zgłosić się również do związków zawodowych telefonicznie, dzwoniąc na linię „Know Your Rights Line” 044 (0) 870 600 4882 lub wchodząc na stronę:

<http://www.tuc.org.uk>

lub na stronę Biura Porad Obywatelskich (Citizens Advice Bureau): <http://www.adviceguide.org.uk>

2.3.5. Pracownicy zatrudniani przez agencje pośrednictwa pracy/agencje pracy tymczasowej

Od 1 października 2011 roku pracownicy zatrudniani przez agencję pośrednictwa pracy nabywają nowych praw, tj. takich samych praw jak osoby pracujące na umowę o pracę na takim samym lub na porównywalnym stanowisku pracy u danego pracodawcy. Dotyczy to zarówno osób pracujących w pełnym jak i niepełnym wymiarze czasu pracy. Jednak jeśli nie ma osoby pracującej na takim samym lub porównywalnym stanowisku nie ma tym samym podstaw do równego traktowania.

Począwszy od pierwszego dnia wykonywania pracy, pracownicy zatrudniani przez agencje mają prawo do:

- płatnego urlopu (należy sprawdzić w agencji, która nas zatrudnia),
- minimalnego wynagrodzenia,
- przerw w pracy,
- ustawowego zasiłku macierzyńskiego lub macierzyńskiego
- zasiłku chorobowego,
- korzystania z tych samych udogodnień jak pracownicy etatowi, takich jak: stołówka, żłobek dla dziecka, usługi transportowe (dowóz do pracy), toalety, natryski, pokój dla matki z dzieckiem, miejsce parkingowe, itp.,
- dostępu do informacji o wolnych miejscach pracy u danego pracodawcy.

Po **12 tygodniach** pracy u tego samego pracodawcy, zleconej przez tą samą agencję pośrednictwa pracy mamy prawo do równego traktowania pod względem:

- podstawowego wynagrodzenia, zawierającego dodatek urlopowy, nadgodziny, prowizje i premie;
- czasu pracy (nie więcej niż 48 godzin tygodniowo jeśli porównywalni pracownicy nie muszą więcej pracować);
- przerw w pracy;
- urlopu;
- pracy w nocy;
- płatnego czasu wolnego na badania przedporodowe (w przypadku kobiet w ciąży).

Nie mamy prawa jedynie do:

- odprawy w przypadku wypowiedzenia pracy (prawo do tego mają jedynie pracownicy zatrudnieni na umowę o pracę),
- urlopu macierzyńskiego lub tacierzyńskiego ,
- wynagrodzenia za czas, który poświęcamy na obowiązki związane z przynależnością do związków zawodowych.

Pracownicy zatrudniani przez agencje pośrednictwa pracy będą objęci nowym automatycznym rejestrowaniem emerytalnym, które weszło w życie w październiku 2012 roku.

Nowe przepisy wprowadzają, po 12 tygodniach zatrudnienia na tym samym stanowisku przez tą samą agencję pośrednictwa pracy, możliwość zaproponowania pracownikowi podpisania **stałej umowy** i wypłacania **wynagrodzenia** również **między zleceniami**, kiedy nie ma pracy. Jednak podpisując taką umowę nie będziemy mogli otrzymywać wynagrodzenia w takiej samej wysokości

(włącznie z dodatkiem urlopowym) jak inni pracownicy zatrudniani przez agencje. Pozostałe prawa jakie przysługują pracownikom zatrudnianym przez agencje pozostają takie same.

Możemy odmówić podpisania tego typu umowy jeśli jej warunki nam nie odpowiadają.

Co powinno być zawarte w umowie tego typu:

- minimalna stawka wynagrodzenia i sposób jej obliczania,
- miejsce pracy – informacja czy wyrażamy zgodę na dojeżdżanie do pracy albo przeprowadzkę,
- minimalna i maksymalna oczekiwana ilość godzin pracy w ciągu tygodnia – musi być co najmniej 1 godzina,
- rodzaj pracy,
- oświadczenie, że rezygnuje się z prawa do równego traktowania pod względem wynagrodzenia.

Podczas tygodni kiedy nie ma pracy należy się nam wynagrodzenie za okres między zleceniami. Musi to być:

- 50% stawki, którą otrzymaliśmy za ostanie zlecenie, obliczona na podstawie najwyższej stawki jaką otrzymaliśmy podczas jakiegokolwiek wcześniejszego tygodnia pracy,
- co najmniej minimalne wynagrodzenie godzinne.

W trakcie trwania umowy mamy prawo do otrzymywania wynagrodzenia między zleceniami do momentu kiedy agencja nie znajdzie nam innej pracy.

Wynagrodzenie między zleceniami nie będzie wypłacane między dwoma krótkimi zleceniami, które przypadają na jeden tydzień, np. jedno w poniedziałek a drugie w piątek. Wynagrodzenie to będzie wypłacane jedynie podczas tygodni kiedy nie mieliśmy pracy, ale byliśmy w stanie gotowości do jej wykonywania.

Jeśli agencja będzie chciała z nami zerwać umowę musi wypłacić nam najpierw czterotygodniowe wynagrodzenie między zleceniami. W przypadku wypowiedzenia tego typu umowy mamy takie same prawa jak w przypadku umowy o pracę.

Więcej informacji znajduje się na stronie:

<https://www.gov.uk/agency-workers-your-rights/your-rights-as-a-temporary-agency-worker>

2.4. Podatki

2.4.1. Podatek dochodowy od osób fizycznych

Brytyjski system podatkowy nakłada różne rodzaje podatków na wszystkich płacących podatki w Wielkiej Brytanii oraz na rezydentów z zagranicy. Każdy, kto przebywa w Wielkiej Brytanii dłużej niż 6 miesięcy w jakimkolwiek roku podatkowym, jest zobowiązany do płacenia podatku, jednak podatek może być również nałożony w innych okolicznościach.

Przed przyjazdem do Wielkiej Brytanii zasięgnij dalszych informacji w swoim urzędzie skarbowym. W Wielkiej Brytanii powinieneś skontaktować się z najbliższym HM Revenue & Customs (urząd skarbowy) w celu uzyskania informacji i porady. Adres i numer telefonu najbliższego biura znajdziesz np. w Yellow Pages (książka telefoniczna) oraz na stronie internetowej: www.hmrc.gov.uk

Centrum informacyjne dla osób nie będących rezydentami

Centrum informacyjne dla osób nie będących rezydentami to pierwszy punkt kontaktowy dla osób mających dochód ze źródła w Wielkiej Brytanii lub płacących ubezpieczenie, lub w obydwu tych przypadkach.

Odpowiedzi na pytania dotyczące **Income Tax/Capital Gains Tax** (podatek dochodowy/podatek od zysków kapitałowych) dla osób, które mieszkają lub zamierzają mieszkać za granicą, udzielane są telefonicznie:

z Wielkiej Brytanii:

telefon: 0845 070 0040

fax: 0151 472 6067

spoza Wielkiej Brytanii:

telefon: 044 151 210 2222

fax: 044 151 472 6067

telefon: 0845 300 0627 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii (dzwoniąc należy mieć przygotowany NI Number)

telefon: +44 135 535 9022 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00

soboty w godzinach 8:00-16:00

Wnioski w sprawie zwrotu podatku i pomoc w wypełnianiu wniosku można uzyskać w:

HM Revenue & Customs, PAYE & Self Assessment,

PO Box 4000, Cardiff,

United Kingdom, CF14 8HR.

telefon: + 44 135 535 9022 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

telefon: 0845 300 0627 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

Wszystkie kraje członkowskie Unii Europejskiej podpisały porozumienia o unikaniu **podwójnego opodatkowania**, co oznacza, że nie musisz płacić podatku podwójnie za ten sam dochód (w Polsce i w Wielkiej Brytanii). Jeżeli mieszkasz i pracujesz w Wielkiej Brytanii, będziesz płacić podatek dochodowy na tych samych zasadach jak obywatel brytyjski, pod warunkiem, że:

- przebywasz w Wielkiej Brytanii co najmniej 183 dni w roku podatkowym lub
- przyjeżdżasz regularnie do Wielkiej Brytanii na okres co najmniej 91 dni w roku podatkowym przez okres do 4 lat lub
- przyjeżdżasz do Wielkiej Brytanii z zamiarem pozostania tam przez co najmniej 2 lata.

Rok podatkowy w Wielkiej Brytanii trwa od 6 kwietnia do 5 kwietnia.

Po przyjeździe do Wielkiej Brytanii powinieneś poprosić w swoim najbliższym urzędzie podatkowym o formularz P86 i ulotkę IR139.

Podatek dochodowy zależy od: wynagrodzenia, dodatków, innych dochodów w Wielkiej Brytanii (np. przychód, renta, odsetki, dywidendy, emerytury), użytkowanie samochodu, ubezpieczenie medyczne lub na życie płacone przez pracodawcę.

W Wielkiej Brytanii obecnie obowiązują progi podatkowe: 20% , 40% i 50%.

Skala podatkowa		2011-12 (w GBP)	2012-13 (w GBP)	2013-14 (w GBP)
Podstawowy próg	20%	0 – 35,000	0 – 34,370	0 – 32,010
Wyższy próg	40%	35,001 – 150,000	34,371 – 150,000	32,011 – 150,000
Dodatkowy próg	50%	ponad 150,000	ponad 150,000	ponad 150,000

(45% od 06.04.2013 r.)

Od roku podatkowego 2008-09 10-cio procentowa stawka podatkowa jest stosowana wyłącznie dla dochodów z oszczędności, z limitem w roku 2011-12 – 34,370 GBP. Jeżeli dochody podatnika podlegające opodatkowaniu, nie pochodzące z oszczędności są powyżej tego limitu, to 10-cio procentowa stawka podatku dla oszczędności nie ma zastosowania.

Zmianie nie ulega 10-cio procentowa podstawowa stawka podatkowa od dywidend ani 32.5 procentowa wyższa stawka podatku od dywidend. Od roku budżetowego 2010-11 do tych stawek podatkowych doszła jeszcze nowa dodatkowa stawka 42.5 procent. Stawki te pozostają bez zmian w roku budżetowym 2011-12.

Do pewnej kwoty dochodu w roku podatkowym nie trzeba płacić podatku dochodowego. Jest to tzw. kwota wolna od podatku. Jej wysokość różni się w zależności od wieku podatnika.

Np. Jeśli całkowity dochód w roku podatkowym to 10,000 GBP to: nie płacimy Income Tax od pierwszych 6,475 GBP, od pozostałej kwoty - 3,525 GBP płacimy 20% podatku (tj. 705 GBP). Czyli 705 GBP to podatek jaki zapłacimy w danym roku podatkowym. Jeżeli dochody zawierają procent z oszczędności jakie mamy to jest on również opodatkowany.

W roku podatkowym:	2011-12 (w GBP)	2012-13 (w GBP)
Kwota wolna od podatku:	7,475	8,105
Kwota wolna od podatku dla osób w wieku 65–74:	9,940	10,500
Kwota wolna od podatku dla osób powyżej 75 roku życia:	10,090	10,660

Uwaga: Zmiany w uprawnieniach do ulgi podatkowej od roku podatkowego 2013-14:

	2013-14 (w GBP)
Osoby urodzone po 5 kwietnia 1948 r.	9,205
Osoby urodzone między 6 kwietnia 1938 r. a 5 kwietnia 1948 r.	10,500
Osoby urodzone przed 6 kwietnia 1938 r.	10,660

Ponadto, w przypadku osób powyżej 60 roku życia w roku podatkowym 2012-13 za każde 2 GBP dochodu powyżej 25,400 GBP kwota wolna od podatku obniżana jest o 1 GBP.
W przypadku osób o dochodach powyżej 100,000 GBP za każde 2 GBP dochodu powyżej 100,000 GBP kwota wolna od podatku obniżana jest o 1 GBP.

Więcej informacji na temat podatków w Wielkiej Brytanii:

<https://www.gov.uk/income-tax-rates>

<http://www.eures.europa.eu>

Tax Credit Helpline – infolinia dotycząca ulg podatkowych:

telefon: 0345 300 3900 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

telefon: +44 2890 538 192 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00

w soboty w godzinach 8:00-16:00

Tax Credit Office

Preston

PR1 4AT

Zobacz też punkt 2.1.2.

2.4.2. Podatek VAT

Stawka podatku VAT w Wielkiej Brytanii od 4 stycznia 2011 wynosi 20%. Na niektóre rzeczy podatek VAT jest obniżony o 5% np. foteliki samochodowe dla dzieci, gaz i elektryczność w domu. Podatku VAT nie płacimy za większość produktów spożywczych, książki, gazety, czasopisma, ubrania dziecięce oraz niektóre rzeczy w szczególnych sytuacjach np. sprzęt dla osób niepełnosprawnych.

2.4.3. Inne podatki i opłaty lokalne

Podatek miejski (Council Tax)

Jest to lokalny podatek od usług publicznych w twoim regionie. Jest wyliczany od wartości posiadłości. Podatek ten pobierają władze lokalne, skontaktuj się z nimi aby uzyskać więcej informacji. Typowe gospodarstwo domowe będzie płacić od 80 do 120 GBP podatku miejskiego

miesięcznie. Jego wysokość ustanawiana jest co roku przez władze lokalne i różni się on między regionami. Wysokość podatku zależy również od wartości nieruchomości. Osoby mieszkające w Wielkiej Brytanii mogą ubiegać się o dofinansowanie do podatku (maksymalnie można dostać nawet 100% zniżki), zasiłek - *Council Tax Benefits*, wysokość zasiłku uzależniona jest od miejsca zamieszkania, dochodów (oszczędności- powyżej 6000 GBP, emerytury, dochodów partnera) oraz tego czy zamieszkują z nami dzieci i inne osoby dorosłe.

Informacji należy szukać na stronach internetowych:

- www.voa.gov.uk - dla Anglii i Walii

- www.saa.gov.uk - dla Szkocji

<https://www.gov.uk/council-tax/working-out-your-council-tax> - na tej stronie znajdują się informacje kto może skorzystać ze zniżek w podatku miejskim.

Podatek od odsetek od oszczędności

Można być zwolnionym od płacenia podatku od odsetek od oszczędności jeśli całkowity dochód w roku podatkowym 2012-2013 jest poniżej limitów:

	Limit
Osoby	
Poniżej 65 lat	8,105 GBP
65-74	10,500 GBP
Powyżej 75 lat	13,370 GBP

HMRC

Leicester & Northants (Claims)

Saxon House

1 Causeway Lane

Leicester

LE1 4AA

<https://www.gov.uk/apply-tax-free-interest-on-savings>

Podatek od spadku

W roku podatkowym 2012-13 podatek od spadku płaci się od nieruchomości o wartości powyżej 325.000,GBP, stawka tego podatku wynosi 40%, stawka podatku może być obniżona do 36% jeśli 10% majątku zostanie przekazane na cele charytatywne.

Podatek od nieruchomości

Stawka podatku od nieruchomości zależy od wartości nieruchomości (2012)

Wartość nieruchomości do 125.000 GBP	0%
Wartość nieruchomości od 125.001 GBP do 250.000 GBP	1%
Wartość nieruchomości od 250.000 GBP do 500.000 GBP	3%
Wartość nieruchomości od 500.000 GBP do 1 milion GBP	4%
Wartość nieruchomości od 1 milion GBP do 2 milionów GBP	5%
Wartość nieruchomości powyżej 2 milionów GBP od 22 marca 2012 r.	7%

Więcej informacji:

<http://www.hmrc.gov.uk/sdlt/intro/rates-thresholds.htm>

<https://www.gov.uk/stamp-duty-land-tax-rates>

2.5. Zabezpieczenie społeczne

National Insurance Number jest to numer referencyjny dotyczący całego systemu ubezpieczenia społecznego w Wielkiej Brytanii. Składa się z liter i cyfr i jest indywidualnym numerem nadawanym na całe życie. Jest on potrzebny w sytuacji podjęcia pracy (ubiegania się o pracę), ubiegania się o kredyt studencki czy w sytuacji korzystania ze świadczeń społecznych.

Numer ten wysyłany jest automatycznie do osób, które mieszkają w Wielkiej Brytanii, tuż przed ich szesnastymi urodzinami oraz do osób, których rodzice pobierają na nich zasiłek rodzinny.

Osoby w między 16 a 20 rokiem życia, które nie otrzymały National Insurance Number powinny skontaktować się z National Insurance Registration Helpline 0845 915 7006 od poniedziałku do piątku w godzinach 8.30-17.00, w celu uzyskania dalszych wskazówek.

Polacy, którzy przebywają w Wielkiej Brytanii i potrzebują NI Number ponieważ chcą rozpocząć pracę lub samozatrudnienie powinni skontaktować się telefonicznie z Jobcentre Plus: telefonu 0845 600 0643 od poniedziałku do piątku w godzinach 8.00-20.00.

Osoba ubiegająca się o NI Number umówiona zostanie na „wywiad potwierdzający tożsamość” – „evidence of identity interview” lub przesłany zostanie jej formularz pocztą. Jeśli będzie konieczność przyścia na wywiad JobCentre Plus potwierdzi datę, godzinę i miejsce wywiadu oraz przekaze informacje jakie dokumenty należy dołączyć do wniosku.

Na spotkaniu z pracownikiem urzędu zapytani będziemy o powody ubiegania się o NI Number oraz poproszeni zostaniemy o przedstawienie dokumentów potwierdzających tożsamość np.: ważny paszport, dowód osobisty, akt urodzenie, akt ślubu lub prawo jazdy.

Przydzielony nam numer przesłany zostanie do nas listownie. Z chwilą otrzymania NI Number informujemy o nim naszego pracodawcę. Numeru NI nie przekazujemy osobom nieuprawnionym.

Infolinia dotycząca National Insurance Number

telefon: 0845 915 7006

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:30-17:00

Jeśli zgubiliśmy swój NI Number albo go zapomnieliśmy możemy go znaleźć na:

- P60 (karta podatkowa, którą otrzymujemy od pracodawcy na koniec roku podatkowego),
- payslipach,
- zeznaniu podatkowym,
- innych dokumentach oficjalnych.

Od 10 października 2010 przestała obowiązywać National Insurance Number Card – liczy się numer sam w sobie, a nie karta.

Składki na ubezpieczenie społeczne NICs opłacane jest z chwilą rozpoczęcia pracy lub samozatrudnienia będąc w wieku 16 lat do momentu osiągnięcia wieku emerytalnego. Są one potrącane bezpośrednio z wynagrodzenia pracownika. Istnieje kilka kategorii składek, np. osoby zatrudnione płacą składki w kategorii pierwszej (*class 1*). Składki są płacone przez osoby zarabiające co najmniej 146 GBP tygodniowo w 2012-13. Zarówno pracownik, jak i pracodawca są zobowiązani do opłacania składek. Kategoria pierwsza przy opłacaniu składek obejmuje osoby o dochodach od 146 GBP do 817 GBP tygodniowo w 2012-13. W 2012-13 pracownik płaci składkę w wysokości 12% swojego dochodu. Od nadwyżek dochodu ponad 817 GBP tygodniowo składka na ubezpieczenie społeczne wynosi dodatkowe 2%.

<https://www.gov.uk/national-insurance/how-much-national-insurance-you-pay>

Poziom składek na ubezpieczenie społeczne NI uzależniony jest od statusu zatrudnienia. Pracownicy 1 kategorii nie płacą NI jeśli ich dochody są poniżej 146 GBP tygodniowo w roku budżetowym 2012-13. Są 4 rodzaje składek:

- **Class 1** składki te są płacone przez pracownika i jego pracodawcę,
- **Class 2** składki te są płacone przez osoby samozatrudnione (nie płacą jeśli ich dochód jest niższy niż 5,595 GBP),
- **Class 3** dobrowolne składki płacone przez osoby, które nie zarabiają wystarczająco aby płacić NICs, ale chcą sobie zapewnić ustawową emeryturę kiedy będą w wieku emerytalnym,
- **Class 4** składki, które normalnie płacone są przez osoby samozatrudnione, które osiągnęły wysokie dochody (tj. wyższe niż 7,605 GBP).

Osoby nie płaćce składek powinny, w razie choroby lub ciąży, skontaktować się z lokalnym biurem opieki społecznej (Social Security) w celu uzyskania informacji na temat zasiłków państwowych.

<https://www.gov.uk/national-insurance>

2.5.1. Świadczenia z ubezpieczeń społecznych – beneficjenci i warunki uzyskania

2.5.1.1. Emerytura

Prawo do emerytury państwowej przysługuje osobom, które:

- osiągnęły wiek emerytalny

Płeć	Data urodzenia	Wiek emerytalny
mężczyzna	przed 6 kwietnia 1959 r.	65 lat
kobieta	przed 6 kwietnia 1950 r.	60 lat
kobieta	po 6 kwietnia 1950 r., ale przed 6 kwietnia 1955 r,	65 lat (w latach 2010-2020)
kobieta	po 5 kwietnia 1955 r. , ale przed 6 kwietnia 1959 r.	65 lat

Wiek emerytalny wzrośnie zarówno dla kobiet jak i mężczyzn do 68 lat w okresie 2024-2046.

- posiadają odpowiednią liczbę lat kwalifikujących, tj. 30 lat.

Obecnie wiek emerytalny w Wielkiej Brytanii dla mężczyzn to 65 lat, dla kobiet stopniowo wzrasta z 60 lat, aby w listopadzie 2018 roku osiągnąć 65 lat. Od grudnia 2018 roku wiek emerytalny dla kobiet i mężczyzn zacznie stopniowo wzrastać, aby w październiku 2020 roku osiągnąć 66 lat.

Lata kwalifikujące to takie, w których osiągnięte przychody były wystarczająco wysokie, aby płacić National Insurance Contributions (NICs) lub pracownik był legalnie zwolniony z płacenia tychże składek. Minimalne przychody w roku 2012-13 dla osób zatrudnionych na umowę o pracę 5,564 GBP. Prawo do emerytury mają również osoby samozatrudnione, która opłacają NICs.

Osoby, które osiągnęły wiek emerytalny po 5 kwietnia 2010 r., czyli mężczyźni urodzeni po 5 kwietnia 1945 r. i kobiety urodzone po 5 kwietnia 1950 r. potrzebują 30 lat kwalifikujących.

<https://www.gov.uk/state-pension/eligibility>

W roku 2012-13 pełna podstawowa emerytura wynosi 107,45 GBP tygodniowo dla osoby samotnej lub żonatej/zamężnej z prawem do własnej emerytury lub 64,40 GBP tygodniowo dla męża/żony korzystającej z prawa do emerytury partnera. Osoby, które mają wypracowanych mniej niż 30 lat otrzymają emeryturę o niższej wysokości niż 107,45 GBP tygodniowo.

Mężczyźni urodzeni przed 1945 rokiem i kobiety urodzone przed 1950 rokiem potrzebują więcej lat kwalifikujących do uzyskania pełnej emerytury lub następującą minimalną liczbę lat do uzyskania państwowej emerytury:

Liczba lat pracy

Liczba lat pracy

	wymaganych do pełnej emerytury	wymaganych do podstawowej emerytury
Mężczyźni urodzeni przed 6 kwietnia 1945 r.	44	11
Kobiety urodzone przed 6 kwietnia 1950 r.	39	10

Jeżeli nie posiadasz wystarczająco długiego okresu składkowego, ale posiadasz 25% lub więcej lat kwalifikujących (7,5 roku) może Ci przysługiwać zredukowana emerytura państwowa.

Wysokość emerytury państwowej jest niezależna od wysokości zarobków oraz od wysokości składek National Insurance Contribution.

Jeżeli nie pracowałeś w Wielkiej Brytanii wystarczająco długo, aby zakwalifikować się do emerytury z systemu państwowego, możesz być uprawniony do otrzymywania emerytury z innego kraju. Zgodnie z zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w krajach Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG), jeżeli pracujesz w dwóch lub więcej krajach EOG, możesz te okresy zatrudnienia zsumować do wyliczenia emerytury.

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/state-pension> <http://www.zus.pl> (koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego w UE)

2.5.1.2. Świadczenia chorobowe

Jeśli jesteś pracownikiem i nie możesz pracować bo jesteś chory, możesz otrzymać ustawowy zasiłek chorobowy **Statutory Sick Pay (SSP)**, jeśli:

- jesteś chory od co najmniej 4 dni z rzędu (włączając w to weekend, święta i dni kiedy normalnie nie pracujesz),
- twoje średnie wynagrodzenie tygodniowe brutto (z ostatnich 8 tygodni przed chorobą) jest równe lub wyższe niż dolny limit zarobków (Lower Earnings Limit – od 11 kwietnia 2012 wynosi 107 GBP na tydzień).

Do otrzymywania ustawowego zasiłku chorobowego uprawnieni są również pracownicy zatrudniani przez agencje pośrednictwa pracy jeśli spełniają ww. warunki. Dotyczy to osób pracujących na zlecenie jak również tych, którzy mają podpisaną umowę z agencją. Należy jednak tą kwestię sprawdzić w agencji, która nas zatrudnia.

Ogólnie każdy podmiot (pracodawca/agencja), który jest odpowiedzialny za odprowadzanie składek na ubezpieczenie społeczne, jest również odpowiedzialny za wypłacanie pracownikowi **SSP**.

Zasiłek chorobowy wypłacany jest dopiero po 3 tzw. „oczekujących” dniach. Aby go otrzymać należy poinformować pracodawcę, że jest się chorym oraz jeśli poprosi o to pracodawca przedstawić zaświadczenie lekarskie z ósmego dnia choroby.

Standardowa tygodniowa stawka **SSP** to 85,85 GBP, wypłacana w taki sposób jak normalne wynagrodzenie.

Jeżeli zasiłek **SSP** jest jedynym dochodem podczas choroby można ubiegać się o inne zasiłki, np. zasiłek mieszkaniowy (Housing Benefits).

Na zasiłku **SSP** można przebywać maksymalnie 28 dni. Po tym okresie, jeśli nadal jesteśmy chorzy, pracodawca powinien dać nam formularz SSP1 i wytłumaczyć w jaki sposób ubiegać się o zasiłek dla osób, które nie mogą wrócić do pracy ze względu na stan zdrowia – **Employment and Support**

Allowance ESA – zasiłek dla osób niepełnosprawnych lub niezdolnych do pracy. Dana osoba może ubiegać się o **ESA**: jeżeli jest niezdolna do pracy ze względu na chorobę lub niepełnosprawność, gdy okres choroby wynosi co najmniej cztery dni i jeżeli w tym czasie nie jest uprawniona do otrzymania zasiłku **SSP** od pracodawcy. Zasiłek ten też nie przysługuje za pierwsze 3 dni niezdolności do pracy. Wypłacany jest przez brytyjskie ministerstwo pracy i emerytur.

Od 27 października 2008 roku ESA zastąpił zasiłek z tytułu niezdolności do pracy Incapacity Benefits i wsparcie dochodu Income Support.

Są dwa rodzaje **ESA**:

- uzależnione od składek NICs – jeśli opłaciło się ich wystarczająco dużo
- uzależnione od dochodów – jeśli dochody są wystarczająco niskie

SSP nie mogą otrzymać osoby samozatrudnione oraz osoby, które zarabiają mniej niż 107 GBP tygodniowo. W zamian za to mogą otrzymywać ESA. SSP nie otrzyma również pracownik, który w ciągu ostatnich 12 tygodni pobierał **ESA**.

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/statutory-sick-pay-ssp>

<http://www.eures.europa.eu>

www.adviceguide.org.uk

www.ec.europa.eu

2.5.1.3. Świadczenia na wypadek macierzyństwa

Chociaż pracownice w Wielkiej Brytanii nie otrzymują normalnego wynagrodzenia podczas urlopu macierzyńskiego, przysługuje im prawo do jednego z dwóch rodzajów świadczeń. Kobiety, które są zatrudnione przez obecnego pracodawcę przez okres 15 tygodni przed spodziewanym terminem narodzin dziecka, okres ich zatrudnienia przekracza 26 tygodni bez przerwy aż do 15 tygodnia przed urodzeniem dziecka oraz gdy ich zarobki przekraczają 107 GBP brutto na tydzień od kwietnia 2012 roku, mają prawo do **ustawowego zasiłku macierzyńskiego** (*Statutory Maternity Pay – SMP*).

Zasiłek ten wypłacany jest do 39 tygodni. Pracownica spodziewająca się dziecka, zamierzająca przerwać pracę, musi poinformować pracodawcę o tym fakcie co najmniej 4 tygodnie wcześniej. Zasiłek można zacząć pobierać najpóźniej dzień po narodzinach dziecka. Zasiłek **SMP** płaci się wg następujących stawek:

- przez pierwsze 6 tygodni – 90% średnich tygodniowych zarobków brutto pracownicy;
- przez pozostały okres czasu maksymalnie 33 tygodnie – 90% średnich tygodniowych zarobków brutto pracownicy lub 135,45 GBP na tydzień wg standardowej stawki od 3 kwietnia 2011 roku na tydzień, w zależności od tego, która kwota jest niższa.

Jeśli kobieta nie kwalifikuje się, aby otrzymać zasiłek **SMP**, może otrzymywać **zasiłek (dodatek) macierzyński**, tzw. *Maternity Allowance – MA*, przy założeniu, że jest zatrudniona lub pracuje na zasadzie samozatrudnienia i jej średnie zarobki przekraczają 30 GBP na tydzień. Kobietom, które niedawno przyjechały do Wielkiej Brytanii, zasiłek macierzyński typu **MA** przysługuje, jeśli mają płacone składki na ubezpieczenie społeczne NICs. Zasiłek macierzyński typu **MA** jest również płacony do 39 tygodni. Zasiłek można zacząć pobierać najwcześniej w 11-tym tygodniu a najpóźniej dzień po narodzinach dziecka. Kwota zasiłku zależy również od tygodniowych zarobków pracownicy. Maksymalna kwota zasiłku od 11 kwietnia 2012 roku wynosi 135,45 GBP.

Ustawowy zasiłek tacierzyński - *Statutory Paternity Pay* jest to nowy zasiłek, który odnosi się zarówno do mężczyzn i kobiet, które pracowały i zarabiały w Wielkiej Brytanii u tego samego pracodawcy przez co najmniej 26 tygodni przed 15-tym tygodniem przed urodzeniem się dziecka

albo dniem potwierdzającym adopcję. O chęci pobierania danego zasiłku należy poinformować pracodawcę wcześniej niż 15 tygodni przed wyznaczoną datą porodu lub 7 dni od uzyskania potwierdzenia adopcji. Główna zasada mówi, że osoba chcąca pobierać dany zasiłek musi zarabiać co najmniej 107 GBP tygodniowo. Zasiłek wypłacany jest do dwóch tygodni z rzędu w wysokości 135,45 GBP albo w wysokości 90% średnich zarobków. Zasiłek można pobierać licząc od dnia porodu, adopcji przez 2 tygodnie w ciągu następnych 8 tygodni.

Tylko jedno z partnerów może pobierać ustawowy zasiłek macierzyński, ale możliwe jest aby jedno z partnerów pobierało ww zasiłek przez 2 tygodnie, a drugie pobierało ustawowy zasiłek macierzyński przez 39 tygodni.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/statutory-maternity-pay/what-youll-get>

<https://www.gov.uk/paternity-pay>

<https://www.gov.uk/maternity-allowance>

<http://www.eures.europa.eu>

2.5.1.4. Renta z tytułu niezdolności do pracy

Jeżeli pracownik pozostaje niezdolny do pracy przez okres 52 tygodni, pobierany przez niego najprawdopodobniej zasiłek z tytułu niezdolności do pracy zostanie zamieniony na rentę z tytułu niezdolności do pracy. Nie można ubiegać się o rentę inwalidzką po przekroczeniu wieku emerytalnego.

Pracownicy, którzy niedawno podjęli pracę w Wielkiej Brytanii, mogą się ubiegać o rentę inwalidzką, jeżeli opłacali wymagane składki na ubezpieczenie społeczne w Wielkiej Brytanii, o ile:

- pracowały za granicą dla pracodawcy, którego siedziba znajduje się w Wielkiej Brytanii i opłacali składki na ubezpieczenie społeczne przez pierwsze 52 tygodnie tego zatrudnienia lub
- opłaciły wystarczającą liczbę składek na brytyjskie ubezpieczenie społeczne i odpowiednik tych składek w określonych innych krajach.

Innym świadczeniem dla osób niepełnosprawnych jest **zasiłek Disability Living Allowance**. Wypłaca się go osobom, które potrzebują stałej opieki. Wysokość tego świadczenia uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności, (składa się z dwóch komponentów, można dostawać jeden lub dwa), może wynosić od 22,55 GBP do 131,50 GBP tygodniowo można je otrzymywać do ukończenia 65 roku życia. Później można otrzymać **rentę opiekuńczą Attendance Allowance** w wysokości od 51,85 GBP do 77,45 GBP tygodniowo.

Od 8 kwietnia 2013 r. nowy zasiłek *Personal Independence Payment* zastąpi *Disability Living Allowance* dla niepełnosprawnych w wieku 16-64 lat.

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/dla-disability-living-allowance-benefit/what-youll-get>

<https://www.gov.uk/attendance-allowance>

Disability Benefits Helpline

telefon: 08457 123 456

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00

2.5.1.5. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Świadczenia z tytułu inwalidztwa Disablement Benefits przyznawane są osobom, które stały się niepełnosprawne w wyniku wypadku przy pracy lub zapadły na uznaną chorobę zawodową spowodowaną np. chemikaliami, z którymi się pracuje lub utratą słuchu spowodowana pracą. Świadczenie to przysługuje osobom, które pozostają niezdolne do pracy 15 tygodni po wypadku lub

wystąpienia choroby. Jego wysokość nie jest uzależniona od składek na NI, ale od stopnia inwalidztwa i wieku i obliczana jest w formie procentowej od 1 do 100 procent.

<https://www.gov.uk/industrial-injuries-disablement-benefit/what-youll-get>

Świadczenia te nie przysługują osobom samozatrudnionym.

Renta wypadkowa - *Industrial injuries disablement benefit* (accidents) przyznawana jest osobom zatrudnionym, które stały się niepełnosprawne na skutek wypadku przy pracy. Orzeczenie lekarskie wskazuje, w jakim stopniu osoba jest niepełnosprawna i jak długo taki stan może trwać. Wypadek musi mieć miejsce w Wielkiej Brytanii. Wysokość renty uzależniona jest od stopnia uszczerbku na zdrowiu wyrażonego w procentach. Jeżeli renta ustalona jest na poziomie 100% i występuje konieczność codziennej opieki, dana osoba może otrzymać **stałą rentę opiekuńczą** (*Constant Attendance Allowance*). Zazwyczaj świadczenia wypłacane są od co najmniej 14% uszczerbku na zdrowiu.

<https://www.gov.uk/constant-attendance-allowance/what-youll-get>

Renta chorobowa - *Industrial injuries disablement benefit* (diseases and deafness) przysługuje osobom zatrudnionym, którzy ulegli chorobie lub doznali uszczerbku na zdrowiu spowodowanego pracą zawodową. Po zbadaniu przez lekarza i ustaleniu stopnia choroby lub uszczerbku na zdrowiu i przewidywanej długości choroby, wydane zostaje orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. Od tego zależy wysokość renty chorobowej, jaką otrzyma osoba poszkodowana.

W Wielkiej Brytanii wnioski należy składać w Regionalnym Ośrodku Świadczeń Inwalidzkich (*Disablement Benefits Centre*) możliwie najwcześniej po wystąpieniu inwalidztwa. Wszelkich informacji udzieli lokalny Jobcentre Plus.

W Irlandii Północnej wnioski należy składać w Dziale Wypadków Przy Pracy przy Agencji Zabezpieczenia Społecznego - *Industrial Injuries Branch of the Social Security Agency*:

Castle Court, Rogal Avenue

Belfast BT1 1SD.

Szkocja, Północno-Zachodnia Anglia, Wschodnia Anglia, Południowo-Wschodnia Anglia i Londyn

Jobcentre Plus Barrow IIDB Centre

Pittman Way

Preston

PR11 2AB

telefon: 0044 845 603 1358

Yorkshire, Humber, Północno-Wschodnia Anglia, Centralna Anglia, Południowo-Zachodnia Anglia i Walia

Jobcentre Plus Barnsley IIDB Centre

Brightside Lane

Sheffield

S99 1AB

telefon: 0044 845 758 5433

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/industrial-injuries-disablement-benefit/overview>

2.5.2. Inne świadczenia socjalne – beneficjenci i warunki uzyskania

2.5.2.1. Świadczenia rodzinne

Zasilek rodzinny *Child benefits* to świadczenie płacone osobom wychowującym dzieci. Płaci się je na każde dziecko:

- poniżej 16 roku życia
- poniżej 20 roku życia, jeśli dziecko się wciąż uczy w szkole stacjonarnej (do poziomu A-level lub porównywalnego) lub

- poniżej 18 roku życia, jeśli dziecko szuka pracy lub się kształca.

Wysokość zasiłku jest niezmienna do kwietnia 2014 roku wynosi 20,30 GBP na najstarsze dziecko (jeśli się kwalifikuje do zasiłku) i 13,40 GBP na każde następne (jeżeli się kwalifikuje do zasiłku).

Więcej informacji:

<https://www.gov.uk/child-benefit/what-youll-get>

<https://www.gov.uk/child-benefit>

<http://www.eures.europa.eu>

Child Benefit helpline

telefon: 0845 302 1444 - dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

telefon: 0044 161 210 3086 – dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-20:00,

w sobotę w godzinach 8:00-16:00.

Child Benefits Office

PO Box 1

Newcastle upon Tyne

NE88 1AA

2.5.2.2. Świadczenia z tytułu bezrobocia

Zasady nabywania zasiłku dla bezrobotnych w Wielkiej Brytanii

Zasiłek dla bezrobotnych (jobseeker's allowance – JSA) mogą otrzymywać osoby, które są zdolne do pracy i aktywnie poszukują pracy. Mogą się o niego ubiegać osoby powyżej 18 roku życia i poniżej wieku emerytalnego, którzy nie pracują lub pracują mniej niż 16 godzin na tydzień, nie uczą się w systemie dziennym (stacjonarnym) i mieszkają na terenie Wielkiej Brytanii. Osobom w wieku 16-17 lat nie jest wypłacany zasiłek dla bezrobotnych, chyba, że jest to sytuacja wyjątkowa.

Osoba pobierająca zasiłek muszą odwiedzać Jobcentre Plus co dwa tygodnie, aby pokazać postępy w szukaniu pracy.

Są 2 rodzaje zasiłków dla bezrobotnych: te, których wysokość ustala się w oparciu o składki i te, których wysokość ustala się w oparciu o dochody.

- **Contributions-based JSA (JSA C)** wypłacany jest osobom, które płaciły wystarczającą ilość składek NICs w ciągu 2 lat poprzedzających rok podatkowy, w którym ubiegają się o zasiłek. Zasiłek ten może być wypłacany do 182 dni przez urząd pracy. Składki NICs płacone przez osoby samozatrudnione nie pomogą w nabyciu prawa do tego zasiłku.

Wysokość zasiłku uzależnionego od opłacanych składek:

Maksymalne stawki tygodniowe:

- dla osób w wieku 16 – 24 lata 56,25 GBP
- dla osób w wieku 25 lat i więcej 71 GBP

- **Income-based JSA (JSA IB)** uzależniony jest od dochodów i oszczędności. Może go otrzymać osoba, która nie wpłaciła wystarczająco dużo składek NICs (albo płaciła składki, ale jako osoba samozatrudniona) i ma niskie dochody. Do zasiłku prawdopodobnie nie będzie uprawniona osoba posiadająca oszczędności warte więcej niż 16000,00 GBP albo osoba, której współmałżonek/partner pracuje więcej niż 24 godziny tygodniowo.

Wysokość zasiłku uzależniona od dochodów:

Maksymalne stawki tygodniowe:

- osoba samotna, poniżej 25 roku życia

56,25 GBP

- osoba samotna powyżej 25 roku życia	71 GBP
- pary, małżeństwa (oboje w wieku 18 lat lub więcej)	111,45 GBP
- samotny rodzic (poniżej 18 roku życia)	71 GBP
- samotny rodzic (w wieku 18 lat i więcej)	56,25 GBP

Zazwyczaj zasiłek nie będzie wypłacony przez pierwsze 3 tzw. „dni oczekujące”. Po tym czasie będzie wypłacany co dwa tygodnie na konto.

Wnioski o zasiłek należy składać na stronie internetowej:

<https://www.dwpe-services.direct.gov.uk/portal/page/portal/jsaol/lp>

jeśli nie mamy takiej możliwości można składać je również telefonicznie:

Jobcentre Plus

telefon: 0800 055 6688

od poniedziałku do piątku w godzinach 8:00-18:00

http://www.direct.gov.uk/prod_consum_dg/groups/dg_digitalassets/@dg/@en/@benefits/document/s/digitalasset/dg_199994.pdf - broszura dotycząca zasiłków z tytułu bezrobocia

Szczegółowe informacje:

<https://www.gov.uk/jobseekers-allowance/what-youll-get>

Transfer zasiłku dla bezrobotnych z Polski do Wielkiej Brytanii

Zgodnie z przepisami koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego można transferować zasiłek nabyty w jednym państwie członkowskim do drugiego państwa członkowskiego, w którym chcemy poszukiwać pracy.

Jeżeli osoba bezrobotna z prawem do zasiłku udaje się do Wielkiej Brytanii w celu poszukiwania pracy może tam pobierać przyznany w Polsce zasiłek przez okres 3 miesięcy (na wniosek bezrobotnego instytucja właściwa może wydłużyć ten okres maksymalnie o kolejne 3 miesiące). Wysokość tego świadczenia jest równa (w przeliczeniu na walutę danego kraju) zasiłkowi wypłacanemu w Polsce i przekazywana jest bezpośrednio na konto osoby bezrobotnej. Warunkiem dokonania transferu jest pozostawanie w dyspozycji służb zatrudnienia (powiatowych urzędów pracy) w Polsce przez okres 4 tygodni. Dokumentem dającym możliwość transferu zasiłku jest **PD U2**, który wydawany jest przez wojewódzki urząd pracy właściwy dla miejsca zameldowania, na prośbę bezrobotnego, po złożeniu przez niego wniosku oraz zaświadczenia z powiatowego urzędu pracy, w którym jest zarejestrowany.

Inne dokumenty z serii U:

U1 – (odpowiednik dawnego Formularza E301) jest zaświadczeniem dotyczącym okresów zaliczanych przy przyznawaniu świadczeń dla bezrobotnych (zasada sumowania okresów zatrudnienia i ubezpieczenia). Jeżeli pracownik najpierw był zatrudniony w Polsce, a następnie utracił pracę w innym państwie członkowskim UE, na podstawie U1, może ubiegać się o świadczenie z tytułu bezrobocia w kraju ostatniego zatrudnienia.

U1 jest wydawany w wojewódzkim urzędzie pracy, właściwym dla miejsca zamieszkania:

- na prośbę pracownika ubiegającego się o świadczenie z ww. tytułu poprzez złożenie wniosku wraz z dołączonymi świadectwami pracy i zaświadczeniem z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) potwierdzającym opłatę składek na ubezpieczenie społeczne,
- na prośbę instytucji właściwej państwa, w którym pracownik ubiega się o zasiłek dla bezrobotnych.

U3 – informacja dla bezrobotnego, że Wojewódzki Urząd Pracy poinformował instytucję właściwą o okolicznościach mających wpływ na świadczenie (np. podjęcie zatrudnienia).

3. Warunki życia

3.1. Zakwaterowanie

Wynajęcie mieszkania

Poszukując mieszkania w Wielkiej Brytanii, możesz skorzystać z gazet, w których często zamieszczane są ogłoszenia, jak również skorzystać z pomocy agencji nieruchomości, które zajmują się wynajmowaniem mieszkań. Często również sklepowe okna są miejscem zamieszczania takich ogłoszeń.

Wynająć można zarówno umeblowane, jak i nie umeblowane domy; bezpośrednio od właściciela jak i przez agencje. Hotele i pensjonaty zapewniają raczej mieszkanie na krótki okres czasu. Jeśli będziesz szukał mieszkania przez agencję, musisz przygotować się na dodatkową opłatę.

Zasady wynajmu lokali reguluje Housing Act z 1988 roku. Można podzielić je na dwie grupy: wynajem na czas długi oraz wynajem na czas określony – przynajmniej 6 miesięcy. Najemcy w Wielkiej Brytanii są chronieni prawem. Wynajmujący nie może wypowiedzieć mieszkania bez nakazu sądowego. Niepokojenie najemcy w celu skłonienia go do opuszczenia mieszkania jest również nielegalne. Każdy przypadek takiego niepokojenia lub nielegalnej eksmisji powinno się zgłosić władzom lokalnym, które mają prawo interweniować.

Niektóre lokale są wynajmowane przez stowarzyszenia non-profit. Są one subsydiowane, co umożliwia im utrzymanie czynszów na rozsądnym poziomie. Oferują one również lokale do wspólnego wynajmowania, co umożliwia dzielenie czynszu na kilka osób.

Przykładowe miesięczne opłaty za wynajęcie mieszkania:

Londyn	1 pokój	600 GBP
Edynburg	1 pokój	400 GBP
Manchester/Birmingham	1 pokój	350 GBP
Londyn	2 pokoje	800 GBP
Edynburg	2 pokoje	600 GBP
Manchester/Birmingham	2 pokoje	450 GBP
Londyn	3 pokoje	1100 GBP
Edynburg	3 pokoje	800 GBP
Manchester/Birmingham	3 pokoje	650 GBP

Koszty wynajmu różnią się w zależności od wielkości, standardu mieszkania i lokalizacji (droższe w centrum), a także od regionu Wielkiej Brytanii. Najwyższe opłaty są w Londynie i w regionie South East (w Londynie opłaty są wyższe o około 50% w porównaniu do reszty kraju). Mieszkańcy Londynu płacą również około 400 funtów tygodniowo na podatek miejski oraz na dojazdy do pracy.

W przypadku krótkiego pobytu można zamieszkać w takich miejscach, jak schroniska młodzieżowe, schroniska YMCA/YWCA, miejsca Bed and Breakfast, hostele czy hotele. Lokalne biura turystyczne mogą udzielić dokładnych informacji na temat noclegów, a większość z tych biur może dokonać dla Ciebie rezerwacji.

Przydatne strony internetowe:

<http://londynek.net>

<http://www.laterooms.com>

<http://www.gumtree.com>

<http://www.findaflat.com>

<http://www.loot.com>

<http://www.spareroom.co.uk><http://www.intolondon.com>

Strony internetowe z mieszkaniem do kupna i wynajęcia:

<http://www.ukpropertyshop.co.uk>

<http://www.londonpropertyguide.co.uk>

<http://www.propertyfinder.com>

<http://www.themovechannel.com/siteFinder/london-property>

<http://www.thisislondon.co.uk> (The Evening Standard)

<http://lettog.co.uk>

Hostele

<http://www.hostelbookers.com>

<http://www.piccadillyhotel.net>

<http://www.studios92.com/>

<http://www.powerhostels.com>

http://www.londonnet.co.uk/ln/guide/accomm/budget_hostels.html

Strony internetowe z dotyczące zakwaterowania w Irlandii Północnej:

<http://www.ni-tourism.com>

<http://www.hostelnorthernireland.com>

<http://www.nihe.gov.uk>

Kupowanie mieszkania

Jeśli chcesz kupić dom lub mieszkanie, informacje na ten temat możesz uzyskać w lokalnych agencjach nieruchomości (w Szkocji u radców prawnych) lub w gazetach.

Na zakup domu lub mieszkania możesz otrzymać pożyczkę hipoteczną. Trzeba jednak wpłacić część sumy, a maksymalna pożyczka wynosić może trzykrotność twojej rocznej pensji brutto, do spłacenia w ciągu 25 lat.

Przydatna strona internetowa: <http://www.loot.com>

3.2. Prawo jazdy

Poniższa informacja dotyczy wszystkich państw UE.

Nie ma uniwersalnego unijnego prawa jazdy. Jednakże od 1 lipca 1996 r. istnieje „wspólnotowy model” prawa jazdy, który ma na celu ułatwienie ich rozpoznawania w różnych krajach UE. Prawo jazdy wydane w jednym kraju UE jest więc ważne w innym kraju UE. Jeżeli przeprowadzasz się z jednego państwa UE do drugiego, nie musisz wymieniać swojego prawa jazdy na nowe, wydane w nowym kraju zamieszkania. Jeśli jednak z jakichś przyczyn musisz wymienić swoje prawo jazdy, musisz to zrobić w kraju swojego zamieszkania. Wspólnotowy model prawa jazdy zawiera nazwę państwa, które wydało dokument, wskazuje kategorie pojazdów, jakie posiadacz prawa jazdy może prowadzić oraz inne dopiski, np. konieczność noszenia okularów lub soczewek kontaktowych. Osoby, które nie posiadają w ogóle prawa jazdy, muszą zdać test teoretyczny i praktyczny, aby zdobyć brytyjskie prawo jazdy.

Przydatna strona internetowa: <https://www.gov.uk/browse/driving/driving-licences>

3.3. System edukacji w Wielkiej Brytanii

Przedszkola

W całym Zjednoczonym Królestwie, w tym i Anglii – oświata przedszkolna dotyczy dzieci między 3 a 5 rokiem życia. Ten szczebel „nauki” nie należy do obowiązkowych, a organizowany jest przez państwo – władze lokalne, organizacje kościelne, charytatywne lub przez osoby prywatne. Liczba godzin spędzonych przez dzieci w przedszkolu zależna jest od rodziców, istnieją przedszkola o przedłużonym dniu zajęć.

Szkola podstawowa

Po ukończeniu 5 roku życia dziecko wchodzi w okres obowiązku szkolnego, który trwa do ukończenia 16 lat. Zatem łączny okres obowiązkowej nauki trwa 11 lat. Istnieje możliwość rozpoczęcia nauki w wieku 4 lat.

Pierwszym ogniwem nauki szkolnej jest szkoła podstawowa, trwająca 6 lat i obejmująca dwa etapy:

- szkoły małego dziecka (infant schools) – dla uczniów od 5 do 8 lat,
- szkoły dla dzieci starszych (junior schools) – dla uczniów od 8 do 11 lat.

Szkola średnia

Szkoły średnie w Wielkiej Brytanii mogą być podzielone nawet na trzy etapy. Od 11 do 14 roku życia dzieci obowiązkowo uczęszczają do szkoły średniej, którą można przyrównać do polskiego gimnazjum. W tego typu szkole dzieci oswiają się z ocenami; warto zaznaczyć, że obowiązuje tam system liter od A – najwyższa ocena do F – najniższa ocena. Etap ten można powiedzieć, że kończy się obowiązkowym egzaminem SATs, który jest potwierdzeniem zakończenia lub nie trzeciego szczebla nauki, tak zwanego KS1, KS2, KS3.

Liceum, czyli właściwa szkoła średnia, jest ostatnim obowiązkowym etapem, jaki musi przebyć już prawie dorosły Brytyjczyk. Liceum trwa kolejne trzy lata, oznacza to, że kończąc je uczeń ma już skończone 16 lat. Takie 3-letnie liceum kończy się egzaminem zwanym GCSE – General Certificate of Secondary Education, który można przyrównać do polskiego egzaminu maturalnego, jaki piszemy w Polsce na koniec szkoły średniej. W Szkocji ten rodzaj egzaminu nosi nazwę „Standard Grades”.

Szkola średnia II stopnia, czyli kolegium dzieli się albo na profil zawodowy – techniczny lub profil akademicki, przygotowujący do podjęcia studiów wyższych. Szkoły średnie zawodowe przygotowują ucznia do podjęcia pracy w wybranym przez siebie zawodzie. Szkoły o profilu akademickim kończą się egzaminem A-LEVEL – Advanced Level, który jest jednocześnie egzaminem wstępnym na studia. Egzamin A-Level różni system edukacji w Polsce i Wielkiej Brytanii, ponieważ w Polsce, aby zostać studentem, uczeń przede wszystkim musi się wykazać świadectwem maturalnym i bardzo często (nie licząc uczelni prywatnych) zdać dodatkowy egzamin na studia organizowany bezpośrednio przez uczelnię, do której stara się o przyjęcie.

Szkola wyższa

Szkoły wyższe dzielą się, podobnie jak w Polsce, na dwa rodzaje: uniwersytety i politechniki. Minimalny czas trwania studiów to 3 lata, maksymalny to nawet 7 lat. Warto zauważyć, że w Wielkiej Brytanii obowiązuje system punktowy. Oznacza to, że każdy student może rozłożyć swoje studia na dłuższy okres, bądź wybrać formułę studiów w niepełnym wymiarze. System studiów wyższych w Polsce różni się też tym, że kolegia w Wielkiej Brytanii zaliczane są do szkół średnich, w Polsce natomiast już do studiów wyższych.

W Wielkiej Brytanii student pomyślnie kończący studia otrzymuje tytuł MASTER, w Polsce natomiast tytuł otrzymany przez absolwenta zależy od rodzaju studiów, jakie ukończył. Kończąc wyższe studia zawodowe, czyli trzyletnie kolegium, otrzymuje tytuł licencjata. Kończąc wyższe studia zawodowe o kierunku technicznym, rolniczym lub ekonomicznym, otrzymuje tytuł inżyniera, a kończąc jednolite pięcioletnie studia magisterskie lub dwuletnie uzupełniające studia magisterskie tytuł magistra lub tytuły równoważne jak na przykład: lekarz, lekarz stomatolog, lekarz weterynarii (studia medyczne trwają 6 lat), architekt. Aby uzyskać wymienione powyżej

tytuły zawodowe, student musi zaliczyć wszystkie przedmioty i praktyki objęte planem studiów, złożyć i obronić pracę dyplomową oraz zdać pomyślnie egzamin dyplomowy.

Studenci zagraniczni chcący studiować w Wielkiej Brytanii muszą wykazać, iż posiadane przez nich kwalifikacje są porównywalne z wymaganiami przyjmującego uniwersytetu. Niektóre uniwersytety posiadają biura zajmujące się porównywaniem kwalifikacji nabytych w innych krajach. Jeśli ich nie ma, należy skontaktować się z brytyjskim Centrum Informacyjnym Uznawalności Kwalifikacji Akademickich (NARIC – National Academic Recognition Information Centre). Ponadto, niezbędna jest znajomość języka angielskiego w stopniu umożliwiającym studiowanie w Wielkiej Brytanii. Jednakże sama dobra znajomość języka angielskiego i uznane kwalifikacje akademickie nie gwarantują dostania się na konkretną uczelnię. Przyjęcie w poczet studentów zależy od popularności uczelni (konkurencji) i ostateczną decyzję podejmuje sama uczelnia.

Studia w Wielkiej Brytanii są płatne, każda uczelnia ma ustalone własne stawki czesnego i wpisowego. Szczegółów należy szukać na stronach internetowych poszczególnych uczelni.

Studenci mogą ubiegać się o dofinansowanie lub pożyczki studenckie.

Przed wyjazdem na studia warto sprawdzić czy wystarczy nam środków finansowych na czesne, zakwaterowanie wyżywienie i przejazdy środkami transportu publicznego.

Więcej informacji:

<http://www.ucas.co.uk/students/wheretostart/nonukstudents/money>

<https://www.gov.uk/browse/education>

3.4. Uznawalność dyplomów i kwalifikacji dla celów zawodowych

Sieć National Reference Point – NRP (punkt referencyjny) jest siecią w całej Europie, która może być pomocna w uzyskaniu uznania kwalifikacji pracownika migrującego. Brytyjski *National Reference Point for Vocational Qualifications* (kwalifikacje zawodowe) jest kierowany przez NARIC i działa jak agencja narodowa w europejskiej sieci państw członkowskich Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Brytyjski Reference Point udziela informacji na temat uznawalności kwalifikacji w Wielkiej Brytanii.

Informacji można szukać również w NARIC National Academic Recognition Information Centre:

www.naric.org.uk

telefon: 0 871 330 7033 dla dzwoniących z Wielkiej Brytanii

telefon: 0044 1242 258621 dla dzwoniących spoza Wielkiej Brytanii.

UK National Reference Point for Vocational Qualifications – biuro jednak nie jest otwarte dla klientów:

UK NARIC

Oriel House

Oriel Road

Cheltenham

Glos.

GL50 1XP

<http://www.uknarp.org.uk>

<http://ecctis.co.uk/NARIC/Default.aspx>

<http://ecctis.co.uk/naric/Individuals/Coming%20to%20the%20UK.aspx>

<http://ecctis.co.uk/naric/Contact%20Us.aspx>

W Polsce instytucją właściwą w sprawach uznawalności zagranicznych dyplomów i stopni naukowych jest obecnie Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Departament Organizacji Szkolnictwa Wyższego, Kontroli i Nadzoru (DKN):

ul. Hoża 20

ul. Wspólna 1/3

00-529 Warszawa

tel. (22) 529 27 18

fax (22) 628 09 22

www.nauka.gov.pl

Informacjami dysponuje również Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej
<http://www.buwiwm.edu.pl>.

Aby umożliwić obywatelom Unii Europejskiej pracę w kraju członkowskim UE bez konieczności przekwalifikowania, został wprowadzony Ogólny System Wzajemnej Uznawalności Kwalifikacji Zawodowych.

Dyrektywa 2005/36/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 7 września 2005 r. w sprawie uznawania kwalifikacji zawodowych. Dyrektywa ta ustanawia system uznawania kwalifikacji zawodowych, który ma na celu zwiększenie elastyczności rynku pracy, dalszą liberalizację w zakresie świadczenia usług, rozszerzenie automatycznego uznawania kwalifikacji zawodowych oraz uproszczenie procedur administracyjnych.

Ogólny system uznawania kwalifikacji:

System ogólny ma zastosowanie w przypadku zawodów, które nie są objęte szczególnymi zasadami uznawania kwalifikacji, oraz w określonych sytuacjach, gdy specjalista nie spełnia warunków określonych w innych systemach uznawania kwalifikacji. System ten opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania kwalifikacji, bez uszczerbku dla stosowania środków wyrównawczych, jeżeli występują znaczące różnice pomiędzy wykształceniem zdobytym przez daną osobę a wykształceniem wymaganym w przyjmującym państwie członkowskim. Środek wyrównawczy może mieć formę stażu adaptacyjnego lub testu umiejętności. Wyboru dokonuje osoba zainteresowana, chyba że zastosowanie ma szczególne odstępstwo.

[http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_marke
t/c11065_pl.htm](http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_pl.htm)

Informacje na temat uznawalności kwalifikacji w poszczególnych zawodach:

Architekci – <http://www.arb.org.uk>

Stomatolodzy – <http://www.gdc-uk.org>

Lekarze – <http://www.gmc-uk.org>

Pielegniarki i położne – <http://www.nmc-uk.org>

Weterynarze – <http://www.rcvs.org.uk>

Instytucja oceniające kwalifikacje w pozostałych zawodach – <http://www.education.gov.uk>

3.5. Kursy języka angielskiego

Język angielski jest obecnie najbardziej popularnym językiem obcym w Polsce. Oferta kursów szkół językowych nauczających języka angielskiego jest ogromna. Nie tylko w dużych, ale i w większości mniejszych miast można znaleźć szeroką ofertę kursów, od kursów dla początkujących po kursy przygotowujące do egzaminów pozwalających uzyskać uznane międzynarodowe certyfikaty, np. Cambridge (FCE, CAE, PCE). Ceny kursów są bardzo zróżnicowane i zależą m.in. od poziomu kursu, renomy szkoły, konkurencji, liczby uczestników, lokalizacji i liczby godzin lekcyjnych. Przed

dokonaniem wyboru szkoły warto porównać oferty konkurencyjne, zwracając uwagę nie tylko na cenę, ale i kwalifikacje prowadzących, liczbę osób w grupie, opinie innych uczestników, itp.

3.6. System opieki zdrowotnej w Wielkiej Brytanii

3.6.1. Ogólne zasady dostępu do usług medycznych

Usługi zdrowotne w Wielkiej Brytanii są świadczone przez Państwową Służbę Zdrowia (*National Health Service – NHS*). Większość usług w publicznej służbie zdrowia jest bezpłatna, chociaż za niektóre świadczenia trzeba zapłacić, np. za recepty i usługi stomatologiczne. Obywatele z krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego mogą korzystać z usług NHS na takich samych zasadach jak obywatele brytyjscy, jeżeli posiadają ze sobą odpowiedni E formularz. Po przyjeździe do Wielkiej Brytanii powinieneś zarejestrować się w lokalnej przychodni. Zostaniesz wtedy przypisany do konkretnego lekarza rodzinnego, który zajmuje się większością chorób i może wydać skierowanie do szpitala jeśli Twój stan zdrowia jest poważny. Leczenie w szpitalach należących do państwowej służby zdrowia jest bezpłatne. Jeżeli ulegniesz wypadkowi lub nagle zachorujesz, musisz udać się na pogotowie (*Accident and Emergency*). W przypadku innego leczenia szpitalnego, wymagane jest najczęściej skierowanie od lekarza rodzinnego.

Osoby pracujące w Wielkiej Brytanii lub osoby wykonujące wolne zawody (samozatrudnienie), dla których podstawowym (obecnym) miejscem pracy (wykonywania działalności) jest Wielka Brytania, co do zasady mają takie same uprawnienia do darmowych lub częściowo odpłatnych usług lekarskich jak obywatele Wielkiej Brytanii. Nie dotyczy to osób poszukujących pracy – aby korzystać z bezpłatnej opieki medycznej, trzeba być zatrudnionym. Jeżeli więc jedziemy do pracy w Wielkiej Brytanii (również w formie samozatrudnienia), nie ma potrzeby uzyskiwania dodatkowych zaświadczeń w Polsce. Wystarczy dowód zatrudnienia (wykonywania działalności) w danym kraju. Darmową opieką objęci są również małżonkowie i dzieci, o ile zamieszkują na stałe w Wielkiej Brytanii.

Prywatna opieka medyczna jest również dostępna i płatna najczęściej z prywatnego ubezpieczenia. Stanowi ona dobre rozwiązanie, jeśli chcemy uniknąć list kolejkowych do lekarza z państwowej służby zdrowia.

Więcej informacji:

Nazwiska i adresy lekarzy rodzinnych, dentystów i optyków z NHS są dostępne w katalogu świadczeń NHS: <http://www.nhs.uk/servicedirectories/Pages/ServiceSearch.aspx>
<http://www.nhs.uk>

3.6.2. Ubezpieczenie zdrowotne

Państwowa Służba Zdrowia (*National Health Service – NHS*) jest finansowana z podatków i w związku z tym nie trzeba wносить dodatkowych opłat, kiedy się z niej korzysta (za wyjątkiem usług stomatologicznych i recept). Aby móc się leczyć w państwowej służbie zdrowia, należy się zarejestrować w lokalnej przychodni, w której zostanie się przypisanym do lekarza pierwszego kontaktu.

http://www.dh.gov.uk/prod_consum_dh/groups/dh_digitalassets/@dh/@en/documents/digitalasset/dh_4124358.pdf

3.6.3. Dokumenty niezbędne do uzyskania świadczeń medycznych w Wielkiej Brytanii

Osoby pracujące w Wielkiej Brytanii udając się do lekarza muszą posiadać potwierdzenie zatrudnienia w Wielkiej Brytanii wystawione przez pracodawcę (wystarczy payslip – pokwitowanie wypłaty pensji), a w przypadku samozatrudnionych – ostatnio otrzymane zestawienie CIS lub aktualny kontrakt z pracodawcą oraz paszport lub dowód osobisty.

Osoby, które mieszkają w Wielkiej Brytanii, uzyskują prawo do bezpłatnej opieki medycznej, niezależnie od faktu, czy pracują. Konieczne jest jednak udowodnienie stałego pobytu – dłużej niż 12 miesięcy (np. okazanie rachunku telefonicznego).

Więcej informacji:

<https://www.ekuz.nfz.gov.pl/>

<http://www.nhs.uk/chq/pages/1073.aspx>

http://www.dh.gov.uk/prod_consum_dh/groups/dh_digitalassets/@dh/@en/documents/digitalasset/dh_4124358.pdf

Jeżeli jedziemy do Wielkiej Brytanii w celach turystycznych, aby poszukiwać pracy lub jesteśmy wysłani w delegację przez naszego polskiego pracodawcę, aby móc korzystać z darmowej opieki medycznej tj. mieć prawo do ubezpieczenia zdrowotnego za granicą Polski, musimy wystąpić o kartę EKUZ przed wyjazdem z Polski.

EKUZ - Europejska Karta Ubezpieczenia Zdrowotnego potwierdza prawo do korzystania na koszt NFZ z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w czasie pobytu na terenie innego państwa członkowskiego (z wyjątkiem tzw. kosztów własnych pacjenta o ile zostały przewidziane w ustawodawstwie państwa pobytu). Zgodnie z przepisami wspólnotowymi z zakresu koordynacji systemów ochrony zdrowia w poszczególnych państwach członkowskich UE (rozporządzenie nr 883/2004 i 987/09) i EFTA (rozporządzenie nr 1408/71 i 574/72), EKUZ może zostać wydana wyłącznie tym osobom, które posiadają prawo do świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z ustawodawstwem jednego z państw UE/ EFTA. Ważność tego dokumentu wygasa zawsze z chwilą utraty tego uprawnienia.

W odniesieniu do Polski oznacza to, że EKUZ może być wydana osobom ubezpieczonym w Narodowym Funduszu Zdrowia i zachowuje ważność do momentu określonego w niej, jako data końcowa ważności karty, chyba że w czasie, w którym karta była ważna dana osoba utraciła status osoby ubezpieczonej w NFZ. W takiej sytuacji EKUZ traci ważność w tym samym dniu, co utrata statusu osoby ubezpieczonej w Funduszu.

EKUZ jest dowodem zgody ubezpieczyciela na pokrycie kosztów niezbędnego leczenia w trakcie pobytu za granicą. EKUZ nie jest jednak dowodem ubezpieczenia w Narodowym Funduszu Zdrowia uprawniającym do świadczeń zdrowotnych na terytorium Polski. Oznacza to, że osoba ubezpieczona w NFZ może posługiwać się EKUZ wyłącznie w innych państwach członkowskich.

EKUZ zawiera następujące informacje:

- imię,
- nazwisko
- datę urodzenia
- PESEL
- numer identyfikacyjny instytucji, która wydała kartę,
- numer identyfikacyjny karty
- data ważności karty

Informacje te, to jedyne dane zawarte na Karcie. Każde państwo członkowskie wydaje Kartę we własnym języku urzędowym, zawierającą ten sam zestaw danych.

Aby otrzymać Europejską Kartę Ubezpieczenia Zdrowotnego należy złożyć wniosek w Oddziale Wojewódzkim lub Delegaturze Narodowego Funduszu Zdrowia właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wniosek można otrzymać w Oddziale lub Delegaturze albo pobrać na stronie <http://www.nfz.gov.pl/ue/index.php?katnr=5&dzialnr=4&artnr=1828>

Wniosek wraz z załącznikami należy złożyć w Oddziale NFZ osobiście, przesłać pocztą lub faksem.

Adresy i numery telefonów Oddziałów Wojewódzkich NFZ i Delegatur

EKUZ uprawnia do korzystania z niezbędnych świadczeń zdrowotnych w innym państwie członkowskim w takim zakresie, który umożliwi kontynuowanie zaplanowanego pobytu w tym państwie w bezpiecznych warunkach z medycznego punktu widzenia. Nie daje żadnych uprawnień, jeżeli celem podróży jest odbycie planowego leczenia.

Karta uprawnia do korzystania w innych państwach z opieki tylko w tych placówkach, które działają w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia. Za leczenie prywatne pacjent musi zapłacić we własnym zakresie. W większości państw także placówki, działające w ramach powszechnego systemu ochrony zdrowia, pobierają pewne opłaty od ubezpieczonych. EKUZ nie zwalnia z poniesienia tych kosztów.

3.7 Staże i praktyki

<http://www.nidirect.gov.uk/apprenticeshipsni> - staże w Irlandii Północnej

<http://www.mappit.org.uk/> - staże w Szkocji

<https://ams.careerswales.com/Public/Default.aspx?mode=vacancy&type=ams> – staże

<http://www.skillsdevelopmentscotland.co.uk/our-services/modern-apprenticeships.aspx> - płatne

staże dla osób powyżej 16 roku życia połączone ze szkoleniami w miejscu pracy w Szkocji

<http://www.prospects.ac.uk> - rządowa strona poświęcona pracy i karierze absolwentów szkół wyższych

<http://www.work-experience.org> - organizacja promująca zdobywanie doświadczeń zawodowych przez studentów i absolwentów, oferty staży i pracy, tel. 0044 (0) 845 6015510, e-mail: workexperience@prospects.ac.uk

<http://www.placement-uk.com/pages/index.php> - organizacja wyszukująca staże dla studentów z krajów Unii Europejskiej w Wielkiej Brytanii, tel. 0044 (0) 8707 414800, info@placement-uk.com

<http://www.britishcouncil.org>

Studenci lub absolwenci zainteresowani podjęciem stażu (bądź praktyki) u pracodawców zagranicznych powinni szukać ofert na stronach internetowych swoich uczelni, instytucji naukowych lub wybranych pracodawców. Przydatne strony internetowe:

<http://www.wolontariat.diplomacy.pl/>

<http://europa.korba.pl/>

<http://www.aiesec.pl/>

<http://www.elsa.org.pl>

<http://www.pracuj.pl>

<http://europa.eu/youth/pageredirect.cfm?country=uk&language=pl&main=7&sub=46>

<http://www.britishcouncil.org/poland>

Data przygotowania informacji:

Grudzień 2012 r.

Osoba przygotowująca informacje:

Doradca EURES Izabela Witczak z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi